

# БРАНИСЛАВ НУШИЋ

ДР

*Комедија у четири чина*

Лица:

Живота Цвијовић

Мара, његова жена

Милорад и Славка, њихова деца

Ујка Благоје, брат Марин

Гђа Спасојевићка и гђа Протићка, чланице обданишта бр. 9

Гђа Драга

Велимир Павловић

Др Рајсер

Николић, чиновник у Цвијовићевом предузећу

Сојка

Сојкин муж

Клара

Девојчица с букетом

Марица

Пиколо

\*\*\*\*\*

## ПРВИ ЧИН

(Радна соба Животе Цвијовића. Сто, каса, два телефона, један за кућну, а други за градску везу. На зиду, више касе, у богатоме раму докторска диплома са које о пантљици виси ван рама велики печат у округлој кутији)

I

ЖИВОТА, ПИКОЛО

ЖИВОТА: (вади из отворене касе новац и, завирујући у рачун који лежи на столу, одбраја три хиљадарке и нешто ситног новца): Ево, па реци господину директору да убудуће више никакав новац не примам.

ПИКОЛО (примајући новац): Молим лепо!

ЖИВОТА: Реци: господин је казао, не признаје више ни пет пара, нити ће платити.

ПИКОЛО: Молим, слуга сам покоран! (Оде)

II

## ЖИВОТА И МАРИЦА

ЖИВОТА (гунђајући са наплаћеним рачуном у руци, одлази левим вратима): Марице! Марице!

МАРИЦА (долази мало затим): Молим!

ЖИВОТА: Је ли код куће Милорад?

МАРИЦА: Господин син још спава.

ЖИВОТА: Спава? (гледа у сат) Четврт до једанаест.

МАРИЦА: Господин син је ноћас врло доцкан дошао кући.

ЖИВОТА: Тако? Е, иди Марице, пробуди господина сина, реци му: зове га господин отац.

МАРИЦА: Ја не смем господине. Млади господин има обичај када га будим да ме гађа ципелама, свећњацима, пикслом, папучама и свим што му дође до руку.

ЖИВОТА: Је ли? Врло леп обичај. Добро, онда реци госпођи нека дође.

МАРИЦА: Молим! (Оде.)

III

ЖИВОТА, МАРА

ЖИВОТА (Шета узбуђен и гунђа)

МАРА ( долази слева): Зовеш ме, рече ми девојка.

ЖИВОТА: Млади господин још спава?

МАРА: Па спава дете.

ЖИВОТА: Па да, дете спава, а отац плаћа рачуне.

МАРА: Какве рачуне?

ЖИВОТА: Какве? Ево да чујеш какве! (Показује јој.) Три хиљаде четири стотине двадесет и три динара! И знаш на што? Ево и то

да чујеш: три вечере у шамбр-сепареу. Знаш ли ти шта је то; јеси ли ти који пут вечерала у шамбр- сепареу?

МАРА (отреса се): Та иди, Бога ти!

ЖИВОТА: Ниси, дабоме! И слушај само чиме је ту вечеру искитио: шампањ, ликер, коктел. Шампањ триста динара, ликер дванаест, коктел тридесет динара. Ето ти, а ти ниси никад ни окусила коктел, нити знаш, чак, је ли то пиће или колач!

МАРА: Па не знам, дабоме!

ЖИВОТА: Па `ајде све то дођавола, али слушај ово: за огледало које је разбила певачица седам стотина шездесет динара.

МАРА: Ију!

ЖИВОТА: Шта ће му певачица, да га пита човек, и најзад, кад већ части певачицу, што не изабере неку која не разбија огледала? Какво је то задовољство разбијати огледала?

МАРА (уздахне): Шта ћеш, младост!

ЖИВОТА: Младост? Ама каква младост, молим те! Јеси ли ти

који пут разбијала огледала? Ниси, дабоме, а нисам ни ја, а били смо млади и ти и ја. И како ти то замишљаш младост: спава до подне - младост; ништа не ради - младост; разбија огледала - младост; прави рачуне - младост. И да је то једна младост, па ајде де, него пре три дана платио сам и ову (вади хартију из касе) - хиљаду и седам стотина динара, па онда пре десетину дана платио сам још једну младост од девет стотина шесет динара. И колико још других! Па докле он то мисли?

МАРА: Шта ја знам. То је твоја брига, ти си отац.

ЖИВОТА: Отац! Отац! Па нисам ја ваљда само зато отац да плаћам рачуне. И погледај још, молим те, он и потписује те рачуне као да је рачунополагач Главне контроле. Оверава господин рачун за исплату. А не, то не може више тако, томе се мора учинити крај!

МАРА: Немој више плаћати, па ето ти!

ЖИВОТА: А мислиш ти ја то плаћам зато што ми је мило? Него морам, морам да му сачувам углед и то не њему, него овој дипломи. Доктор филозофије, еј, замисли, доктор филозофије, па да га избацују из локала због неплаћања и да га јуре извршитељи!

МАРА: Ја не знам, богами, што си ког ђавола и запео да га начиниш доктором филозофије.

ЖИВОТА: Што сам запео? За његово сам добро запео. Не би ти мене ни питала кад би знала колико то вреди у животу. Не кажем ја да филозофија вреди штогод, не бих ја за њу дао ни пет пара, јер ко ће паметан још давати паре за маглу. Није мени дакле стало до тога да он буде филозоф, али ми је стало до тога да метне пред своје име једно др.

МАРА: Не знам шта ће му то!

ЖИВОТА: Како шта ће му? Мислиш ли ти да би паун био паун да нема реп? Нико га не би ни погледао. Али, најзад, да оставимо пауна, па да узмемо мене за пример. Што кажу, ето, дао ми Бог, збринут сам, имам колико ми треба, је ли? И поштују ме људи, не могу рећи да ме не поштују, али кад бих имао крај имена једно др, да видиш где би ми био крај. Живота Цвијовић то још није све, сваки може да се зове Живота Цвијовић, али кад бих се ја звао др Живота Цвијовић...

МАРА: Таман, још ти то треба.

ЖИВОТА: Па не кажем ја да ми треба, али Милораду треба. Није имао дара за школу и није трпео школу, па таљигао тако из разреда у разред. Одрастао, па шта? Ако му не прикачиш једно др, остаће нико и ништа. Др је титула, Маро, а титула данас врата отвара, а не памет.

МАРА: Па јесте, не кажем ја да није тако; само он се буни, вели: није он за филозофа.

ЖИВОТА: Није за филозофа? Не знам зашто да није? Мислиш ти да су сви доктори филозофије за то?

МАРА: Ал он вели: како може бити доктор филозофије кад не зна ништа?

ЖИВОТА: А по чему опет мора знати нешто па да буде филозоф? Филозоф сам и ја кад се замислим. Кад наиђе тако неко велико плаћање, а нарочито кад треба држави платити, а ја се филозофски замислим. Да платим, то није никаква филозофија, то може свако; филозофија је да изврдаш плаћање. Па не само ја, него и ти си филозоф кад се усићиш па по недељу дана не проговориш ни реч. Филозоф је свако ко се ућути и замисли.



МАРА: Па јест, ал то је, како да кажем, онако приватан филозоф, а друго је ово – доктор филозофије.

ЖИВОТА: Није он доктор филозофије, него сам ја. Он, истина, има докторску диплому, али је ова каса полагаала испите, а није његова памет.

IV

НИКОЛИЋ, ПРЕЂАШЊИ

НИКОЛИЋ (долази споља): Извините, један телеграм.

ЖИВОТА: Одакле?

НИКОЛИЋ: Из иностранства.

ЖИВОТА: Чег се тиче?

НИКОЛИЋ: Нисам га отварао, није адресиран на нашу фирму; адреса је вашег господина сина.

ЖИВОТА: Његова адреса? (Мари) Видећеш, то ће бити неки телеграфски рачун. (Николићу) Отворите, ако је његова адреса.

МАРА: Да се не љути дете?

ЖИВОТА: Шта има да се љути кад ћу извесно ја платити рачун?  
(Николићу) Отворите, молим вас!

НИКОЛИЋ (отвара и загледа): Телеграм је из Швајцарске, из  
Фрајбурга.

ЖИВОТА: Из Фрајбурга? Ко је потписан?

НИКОЛИЋ: Професор, др Рајсер.

ЖИВОТА: Бог ће га свети знати ко му је то? А шта пише?

НИКОЛИЋ (прочита прво у себи, а затим гласно): „ На путу за  
Атину пролазим кроз Београд првим наредним симплоном. Са  
задовољством примам ваш позив и задржаћу се дан - два да  
упознам вашу престоницу.“

ЖИВОТА: Шта ће му тај, да га пита човек, и што га је звао?  
(Мари) Иди, бога ти, пробуди га, нека одмах дође.

МАРА (оде)

V

ЖИВОТА, НИКОЛИЋ

ЖИВОТА: Је ли отишао кој на берзу?

НИКОЛИЋ: Господин Дајч.

ЖИВОТА: Добро. Опомените фирму „Адор а.д“ да је прекосутра плаћање.

НИКОЛИЋ: То сам већ учинио.

ЖИВОТА: Шта сам оно још хтео... Ништа, сићи ћу ја већ доле, кад стигнем.

НИКОЛИЋ: Могу, дакле, ићи?

ЖИВОТА: Можете.

НИКОЛИЋ (оде)

VI

МИЛОРАД, МАРА, ЖИВОТА

МИЛОРАД (неиспаван, неочешљан, у лакој свиленој пиџами)

ЖИВОТА: Јеси ли се пробудио?

МИЛОРАД: Јесам.

ЖИВОТА: Имаш један телеграм.

МИЛОРАД: Па зар сте ме зато морали будити?

ЖИВОТА: Шта знам ја, можда је то за тебе врло важно. Телеграфише ти неки професор Рајсер.

МИЛОРАД: Никад нисам ни чуо то име.

ЖИВОТА: Па откуд онда да ти телеграфира и јавља да ће на проласку за Атину радо остати дан- два да упозна нашу престоницу?

МИЛОРАД: Ама, какав мој позив! Да није нешто тај телеграм из Фрајбурга?

ЖИВОТА: Јесте!

МИЛОРАД: Па што се онда буните? Тај се телеграм не тиче мене, иако је на моју адресу. Зовите ви вашег Велимира, њега се тај телеграм тиче.

ЖИВОТА (сети се): Па јесте, богами, право кажеш!

МАРА: Ето, а ти напао дете!

ЖИВОТА: Не бој се, неће му ништа шкодити! (Узима кућни телефон) Чек да позовем онога! (На телефону) Ви сте, госпон Николићу? Наредите нека оде момак у Његошеву улицу број 37, други спрат; зна момак већ, одлазио је. Нека нађе онога младића Велимира Павловића, знате онога што чешће долази к мени. Нека га нађе и замоли да одмах дође. Да! (оставља телефон)

МИЛОРАД (хоће да пође): Само сте ме бадава будили! Могао сам још да спавам!

ЖИВОТА: Чекај мало, имам ја с тобом да проговорим. Добро, овај се телеграм, рецимо, не тиче тебе, али не можеш ваљда рећи да се и овај рачун не тиче тебе. (Даје му га)

МИЛОРАД (загледа рачун)

ЖИВОТА: Три хиљаде и седам стотина динара, ако бога знаш! Не да си их разбијао, него да си целе ноћи јео огледала, па не би толико изнело!

МИЛОРАД: Шта знам ја!

ЖИВОТА: Како шта знам ја? Па ти си потписао!

МИЛОРАД: Јесте, мој је потпис.

ЖИВОТА: И потписао још др Милорад Цвијовић! Па зар сам ја тебе направио доктором филозофије зато да потписујеш кафанске рачуне?

МИЛОРАД: А шта ког ђавола да потписујем?

ЖИВОТА: Мислиш ли ти да једном доктору, и то доктору филозофије, приличи да потписује кафанске рачуне?

МИЛОРАД: Не приличи можда, али – шта могу ја! Не знам шта сте ми ког ђавола и натоварили на врат ту глупу титулу. Шта ће ми?

ЖИВОТА: Ти не знаш што ће ти, али знам ја. Нисам ја ваљда набавио ту диплому зато што сам имао празан рам, па да га испуним.

МИЛОРАД: Правите ми само неприлике.

МАРА: Па јест, право каже дете.

ЖИВОТА (Мари): Теши га, теши! Дете? Зар то дете, а гута за три хиљаде и седам стотина динара огледала? Зато ти ваљда и смета диплома?

МИЛОРАД: Не то, ал ето, пре месец дана платили сте оном Владимиру па је под мојим потписом написао и наштампао онај чланак: „Динамички механизам подсвести“. Професор Радосављевић срео ме пре неки дан па ми вели: „Одлично,

одлично, само разуме се, ослањали сте се углавном на Фројд-Аدلера!“ Одговорио сам му да сам се ослањао. Шта сам му могао друго одговорити? Откуд ја знам на кога сам се ослањао? И шта ће вам све то, да вас пита човек?

ЖИВОТА: Што ће ми? Имам ја, синко, своје планове. Сваки човек мора имати извесне планове за живот, јер сваки мора нешто желети и нечему тежити. Ето, ти на пример...

МИЛОРАД: Ја ничему не тежим.

ЖИВОТА: Ничему? (Мари) Чујеш ли га? Па добро, синко, зар ти немаш никакав циљ у животу?

МИЛОРАД: Имам.

ЖИВОТА: И тај је?

МИЛОРАД: Да наследим вас!

ЖИВОТА: Господе Боже! (Мари) Чујеш ли га шта је он изабрао себи за циљ? (Милораду) И дабоме, зато се тебе све моје бриге не тичу. Али ја, синко, имам другачије планове, далеко шире од онога рама око дипломе.



МИЛОРАД: Волео бих да их чујем.

ЖИВОТА: И треба да их чујеш, па према њима да подешаваш и твоје понашање.

МИЛОРАД: Молим.

ЖИВОТА: Од данас па за годину дана ти имаш да постанеш доцент универзитета.

МАРА (пријатно изненађена): Ју!

МИЛОРАД: Ама какав доцент, кад ја не знам ништа!

ЖИВОТА: Имаш диплому, и то је довољно.

МИЛОРАД: Није то, забога, довољно. Треба држати и предавања.

ЖИВОТА: Ја и не мислим да ти будеш доцент зато да држиш предавања. Ти ћеш бити доцент универзитета за то да можеш испросити ћерку председника министарства.

МАРА (пуна среће и блаженства): Дабоме!

МИЛОРАД (смеје се слатко)

ЖИВОТА: Што се смејеш?

МИЛОРАД: Па председник министарства и нема ћерку!

ЖИВОТА: Па шта с тим? За годину или две промениће се бар три министра председника и један ће од њих ваљда имати ћерку.

МИЛОРАД: Најбоље би било , оче, да ви те планове, уколико се они мене тичу, прекројите. Какав доцент универзитета! Ви знате врло добро да ја нисам доктор филозофије, нити икад могу бити доктор филозофије.

ЖИВОТА: А зашто?

МИЛОРАД: Зато што нисам рођен за то, па ето ти!

ЖИВОТА: Ниси рођен? Како ниси рођен? Па зар ти мислиш, бога ти, да се људи рађају са опредељењима? Овај се роди, је ли, за генерала, онај се роди за владуку, а онај за државног саветника. Је л` тако ти то мислиш? Вараш се, синко, у животу то напротив, сасвим обратно бива. Човек се роди за тамбураша па постане

професор, роди се за касапина па постане уметник, роди се за балерину па постане владика, роди се за разбојника па постане министар. Тако то бива у животу.

МИЛОРАД: Може бити да и тако бива; само ипак избришите ви све те планове уколико се они на мене односе.

ЖИВОТА: Не заборави само, ако избришем те планове, да ћу избрисати и тебе и твој циљ.

VII

МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

МАРИЦА (долази споља): Две госпође.

ЖИВОТА (Мари): То неке твоје?

МАРА: Не знам.

МАРИЦА (Животи): Оне желе код вас...

ЖИВОТА: Неће бити код мене; да није код господина сина?

МИЛОРАД: Нема ко мене да тражи.

ЖИВОТА: Рекох, да нису оне што гутају огледала?

МИЛОРАД: Нема мене ко да тражи. (оде)

МАРА (прекорно): Слушај, Живота, много си му казао. Био си груб.

ЖИВОТА: Па јест, пођи да га утешиш; можда се дете наљутило.

МАРА (оде)

ЖИВОТА (Марици): Нека уђу госпође!

МАРИЦА (изађе и одмах пропушта госпође)

VIII

Госпође Протић и Спасојевић и Живота

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ (једновремено): Ми смо, поштовани господине, чланице управе одбора обданишта број девет. То обданиште...

ЖИВОТА: Пардон, госпође, изволите сести!

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ (седају и опет једновремено настављају): Ми смо, поштовани господине, чланице управе обданишта број девет. То обданиште, које је тако важна социјална установа, нема никаквих сопствених средстава; оно се издржава само добровољним прилозима.

ЖИВОТА: Ја бих молио да ми објасните у чему је ствар, не могу довољно да вас разумем.

Гђа ПРОТИЋ: Ја вас молим, госпођо Спасојевић, дозволите мени да објасним господину.

Гђа СПАСОЈЕВИЋ: Молим, изволте!

Гђа ПРОТИЋ: Ми смо, поштовани господине, чланице управе обданишта број девет.

Гђа СПАСОЈЕВИЋ (прихвата и наставља): То обданиште, које је тако важна социјална установа...

Гђа ПРОТИЋ (прихвата и наставља): Нема никаквих сопствених средстава...

Гђа СПАСОЈЕВИЋ (прихвата): Већ се издржава добровољним прилозима.

Гђа ПРОТИЋ: Да, издржава се добровољним прилозима.

ЖИВОТА: Дакле, уствари, реч је о добровољним прилозима.

Гђа ПРОТИЋ: Ви, као човек племенита срца....

Гђа СПАСОЈЕВИЋ: ...који уме да оцени важност оваквих установа...

ЖИВОТА: Да, разумем. Само, знате, с тим добровољним прилозима не може човек да се снађе. Једни траже прилог за обданиште, други за преноћиште; једни траже прилог за посрнуле девојке, други за оне које још нису посрнуле. Не уме човек да се снађе.

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ (једновремено): Да, али у овоме случају тиче се једне установе која је својим дугогодишњим пословањем дала толике лепе резултате: збринула сиромашну децу, утешила забринуте родитеље, олакшала терет толиким мајкама...

ЖИВОТА: Да, да, разумем, разумем. Не браним се ја, учинићу колико могу. Немојте очекивати богзна шта, али колико могу учинићу. Само, право да вам кажем, то збирање добровољног прилога не може вам, по моме мишљењу, обезбедити мало озбиљније приходе. Зар не би било боље када бисте замолили кога од наших научника да вам одржи, рецимо, какво јавно предавање?

Гђа ПРОТИЋ: Како да не! Још како би нам то добродошло!

Гђа СПАСОЈЕВИЋ: Само, знате, тешко је наћи кога.

ЖИВОТА: Не кажем да је лако, али кад је целъ тако племенита као ваша... Ето, на пример, мој син, он је доктор филозофије. Ова диплома у раму, то је његова диплома. Погледајте колика је и, што је главно, латински је написана. Не говорим ја то зато што је мој син, али верујте, то је један првокласни филозоф. Тај по целе ноћи не спава, једнако филозофира. Не знам да ли сте читали његов последњи чланак о динамици? То није чланак, то је сензација! Професор универзитета, г. Радосављевић, не може да дође себи од дивљења. И не само да му се диве академици, научници, капацитети, факултети, деканати, ректорати, сви му се редом диве.

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ (једновремено): Ох, кад би он само пристао!

ЖИВОТА: Ја мислим пристаће: зашто не би за једну тако племениту циљ. Разуме се, кад би га ви умолиле, али на такав начин да не примети да сам вам ја дао ту идеју.

Гђа ПРОТИЋ: Разуме се, разуме се.

Гђа СПАСОЈЕВИЋ: А је ли господин код куће?

ЖИВОТА: О, да!

Гђа ПРОТИЋ: Па зар не бисмо могле одмах к њему?

ЖИВОТА: А, он је сад задубљен; како се ноћас задубио, још није дигао главу. Ради на једном великом делу, опет нешто динамично. А кад ради, не сме га нико узнемиравати. Он би био кадар да вас гађа ципелама, пикслама, свећњацима и свим што му год под руку дође. Шта жете, такви су ти филозофи; чудни људи!

Гђа ПРОТИЋ: Па лепо. Шта нам саветујету, како да поступимо?



ЖИВОТА: Упутите му у име вашег удружења писмо којим га молите да одржи једно јавно предавање.

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ (једновремено): О, то врло радо, разуме се!

ЖИВОТА: А што се мене тиче (вади из касе), примите за сада ових сто динара прилога. Кад буду боље прилике, можда...

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ: Благодаримо, врло смо вам благородне!

ЖИВОТА: Само никакве благодарности; ја то дајем од срца и не желим да ми се благодари. Све што можете, то је да ставите белешку у новине, и то не мене ради, већ више примера ради другима.

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ: Да, забога, па то се већ разуме.

Гђа ПРОТИЋ: Дакле, велите да упутимо писмо господину?

ЖИВОТА: Да, и то што пре.

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ: Учинићемо то још данас.

ЖИВОТА: Још данас, дабоме!

Гђе ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ: Благодаримо, велика хвала!

Збогом! (одлазе)

ЖИВОТА (пратећи их до врата): Збогом. Видећете, то је предавање, то ће бити права сензација. Збогом!

IX

ЖИВОТА (сам)

ЖИВОТА (враћа се, трљајући руке као човек задовољан послом који је свршио. Звони домаћи телефон): Ало! Ви сте, господине Николићу? Како, како? Па јел се вратио господин Дајч са берзе? Па? Та није могуће! То смо ми онда на великом губитку? Може, не кажем да не може, али... Па добро, шта каже господин Дајч, шта је разлог тако нагломе паду ратне штете? Да, да, ево ме, сићи ћу одмах доле! (Остави слушалицу и оде левим вратима) Славка, Славице! (некоме тамо): Не зовем тебе! Где је Славка? Нека дође овамо! (Враћа се столу и закључава касу)

X

ЖИВОТА, СЛАВКА

СЛАВКА (долази): Звао си ме, оче?

ЖИВОТА: Да, звао сам те. Молим те, ја сам везан за овај телефон. Чекам једно саопштење мога агента из Пеште; казао сам му да ме тражи на мој кућни телефон. Нисам рад да они доле у канцеларији чују то саопштење. Ја морам, међутим, да сиђем доле, а ти седи овде крај телефона, па чим се јави Пешта, ти ме зови. Разумеш ли?

СЛАВКА: Не брините, само да сам бар понела какву књигу за читање.

ЖИВОТА: Иди, донеси! (пољуби је) Ти си ми најмилији секретар.

XI

ВЕЛИМИР, СЛАВКА

СЛАВКА (оде у леву собу)

ВЕЛИМИР (за то време улази и остаје код врата)

СЛАВКА: (враћа се с књигом и изненади се): О!

ВЕЛИМИР: Добар дан желим!

СЛАВКА: Откуд ви?

ВЕЛИМИР: Позвао ме је господин отац.

СЛАВКА: Мислила сам, јер иначе се ви не бисте сетили да нам дођете, тако сте се отуђили.

ВЕЛИМИР: Примам прекор и, признајем, немам чим да се браним.

СЛАВКА: Браните се немарношћу и равнодушношћу.

ВЕЛИМИР: То не!

СЛАВКА: Ви сте некада, као школски друг мога брата, тако често долазили у нашу кућу, тако сте се често дружили са мном, па бар би те младалачке успомене могле да вас придобију за нас, за нашу кућу.

ВЕЛИМИР: Верујте ми, ја се тих успомена тако радо сећам.

СЛАВКА: Знате ли ви да ја и сад чувам једно ваше љубавно писмо, које сте ми писали када сам била у трећем, а ви у шестом разреду гимназије.

ВЕЛИМИР: Та не чувајте, забога, докуменат кога се толико стидим!

СЛАВКА: Тако?!? Сад се може разумети ваша равнодушност. Ви се стидите своје љубави према мени?

ВЕЛИМИР: Али не, забога! Не будите неправедни! Стидим се граматичких грешака којима, извесно, кипти то писмо.

СЛАВКА: Љубав никад не води рачуна о граматичким грешкама; на против, што мање граматике, то више љубави. Уосталом, ако вас то баш толико женира, ја вам могу дати писмо да корегирате грешке.

ВЕЛИМИР: Готово.

СЛАВКА: Или, ја немам ништа против ако желите да корегирате и саме осећаје изражене у том писму.

ВЕЛИМИР: Зашто бих то чинио?

СЛАВКА: Зато што сте их ви, уствари, већ корегирали. Ви сте се тако удаљили од нас свих, ви сте тако равнодушни према свима нама...

ВЕЛИМИР: Не, верујте не, то се вама само тако чини.

СЛАВКА: Напустили сте друговање са мојим братом.

ВЕЛИМИР: Он је нашао себи сасвим ново друштво, коме ја не припадам.

СЛАВКА: Напустили сте друговање са мном.

ВЕЛИМИР: Кад бисте ви знали колико бих ја био срећан кад бих се могао томе друштву вратити!

СЛАВКА: А шта вас уздржава?

ВЕЛИМИР: Живот, животне прилике; не бива увек у животу онако како човек хоће и жели.

СЛАВКА: Не разумем вас.

ВЕЛИМИР: Признајем, нисам довољно јасан. Не умем да будем јасан.

СЛАВКА: А ја бих рекла, не умете ни да будете искрени.

ВЕЛИМИР: Зар и у моју искреност сумњате?

СЛАВКА: С правом. У овој се кући нешто дешава што се крије од мене, али ја осећам да се нешто дешава. Шапуће се при затвореним вратима, воде се поверљиви разговори, од којих и ви нисте далеко. И вас тако често призива отац?

ВЕЛИМИР: Да, али ту нема ничега тајанственога. Ваш отац добија немачка или француска писма која није рад да преда доле канцеларији пре него им сазна садржину.

СЛАВКА: И ви му их читате?

ВЕЛИМИР: Ви знате да ја имам великих обавеза према њему, и дужан сам му учинити сваку услугу.

СЛАВКА (неубеђено): Можда је и тако. Па ипак, ја осећам да нисте довољно искрени.

ХП

ЖИВОТА, ПРЕЂАШЊИ

ЖИВОТА (долази): А јеси ли дошао?

ВЕЛИМИР: Звали сте ме.

ЖИВОТА: Јест, звао сам те. (Славки) Телефон се није јављао?

СЛАВКА: Не.

ЖИВОТА (милује је): Читала си?

СЛАВКА: Ах, не. Занимао ме је господин Павловић, иако је данас био врло сувопаран.



ЖИВОТА: Добро, душо, а сад нас остави, имам са Велимиром поверљив разговор.

СЛАВКА (подвлачећи): Разуме се, разуме се! Довиђења!

ХИИ

ЖИВОТА, ВЕЛИМИР

ЖИВОТА (кад су остали сами): Па шта је ово, брате?

ВЕЛИМИР: Које?

ЖИВОТА (даје малочашњи телеграм): Ево ово.

ВЕЛИМИР (загледа потпис): Гле, доктор Рајсер!

ЖИВОТА: Ко ти је то, бога ти!

ВЕЛИМИР: Доктор Рајсер? То је један врло знаменит професор универзитета у Фрајбургу. Велики оријенталиста; зна све језике источних народа; јеврејски, арапски, коптски, старогрчки; од словенских језика зна наш и чешки. Њему долазе са разних

светских универзитета да га слушају; члан је многих научних института; писац монументалних дела. Ја нисам био његов ђак, али сам редовно посећивао његова предавања, и како је том приликом студирао словенске језике, спријатељио се са мном.

ЖИВОТА: Стани, човече божји, не питам те то него зашто он телеграфира мом сину.

ВЕЛИМИР (загледа адресу): Па да, како би друкчије!

ЖИВОТА: Кад си се ти спријатељио с њим, што не телеграфира теби?

ВЕЛИМИР: Али забога, газда-Живота, докле ћете се бунити? Ви знате да сам ја тамо студирао под именом вашег сина, и он ме је само под тим именом могао знати.

ЖИВОТА (разбере се): Јес`, боме, право кажеш, ја сам, знаш, то сметнуо с ума. Добро, нека је тако, али видиш ли ти, брате, да твој монументални професор хоће да дође.

ВЕЛИМИР: Да, увек ми је говорио, кад буде пошао у Атину, да ће свратити код нас на дан-два.

ЖИВОТА: Како код нас? Шта има он код нас да дође; код тебе ваљда?

ВЕЛИМИР: Па да, свакојако долази мени, али могло би се рећи вама.

ЖИВОТА: Како мени?

ВЕЛИМИР: Зато, забога, што ја пред њим важим као ваш син. Ја пред њим морам и даље носити име вашег сина.

ЖИВОТА: Па ти га под тим именом прими, па ето ти!

ВЕЛИМИР: Друкчије не бих ни могао, али ако он, рецимо, пожели да учини посету мојој кући, мојим родитељима... ја сам му толико причао о вама и о вашој љубави према мени.

ЖИВОТА: Па што си, брате, причао такве ствари?

ВЕЛИМИР: Морао сам: он је био тако пажљив према мени, призивао ме је често својој кући, задржавао ме је гдекад и на ручак и на вечеру.

ЖИВОТА: А тиме као хоћеш да кажеш да би требало да ја сад њега позовем?

ВЕЛИМИР: Кад би могло, било би то врло згодно...

ЖИВОТА: И да изигравам том приликом твог оца? Још ми само то треба. Е јеси чуо, младићу, лепо си ти то мени замесио!

ВЕЛИМИР: Видим и сам колико је непријатан положај у који сам вас ставио, али верујте, нисам могао друкчије. Ти позиви се увек чине форме ради.

ЖИВОТА: Па кад си га форме ради позвао, а ти га форме ради прими сад.

ВЕЛИМИР: Ја осећам, ви се љутите, ал верујте, то је потекло из обичног разговора. Он ми прича како му је жеља да види Атину, а ја му, онако уз реч, велим: па кад већ том приликом пролазите кроз Београд, могли бисте да свратите. Морао сам му тако рећи из учтивости.

ЖИВОТА: Па да, и он ће сад из учтивости да сврати.

ВЕЛИМИР: И још нешто, он ће из учтивости и из пажње према вама извесно захтевати бар да вас посети.

ЖИВОТА: Море нек се остави, Бога ти, ја му нећу замерити ако буде непажљив.

ВЕЛИМИР: Па онда, он зна да сам ја син имућног оца.

ЖИВОТА: Ко син имућног оца?

ВЕЛИМИР: Ја.

ЖИВОТА: Ти? Па је л ти отац фамулуз у основној школи у селу?

ВЕЛИМИР: Да, али ја не мислим на тога оца, него на вас.

ЖИВОТА: Ама што ти све мене мешаш?

ВЕЛИМИР: Јер, видите, ја ћу морати штогод и потрошити, рецимо: кола или какав излет, или можда ручак.

ЖИВОТА: Ајд па сад опет трошкови. Још ако тај професор има обичај да разбија огледала?

ВЕЛИМИР: Ја нисам рад да вам правим непријатности и трошкове, али шта могу?

ЖИВОТА: Ти ниси рад да правиш трошкове, а ја нисам рад да их плаћам... Ја већ видим да ће то тако испасти: ви се, форме ради, позивате, а ја форме ради плаћам. Него, да ја теби, младићу, дам прилике да зарадиш, па га дочекај ти о твоме трошку.

ВЕЛИМИР: Зашто не? Врло радо!

ЖИВОТА: Ето мени сад треба једно јавно предавање, па би ти могао да ми га напишеш.

ВЕЛИМИР: Вама треба?

ЖИВОТА: Милораду треба. Позвале су га најугледније госпође да одржи јавно предавање.

ВЕЛИМИР: Па зар је он пристао?

ЖИВОТА: Није он, али сам пристао ја. Разуме се, рачунао сам на тебе.

ВЕЛИМИР: Треба ли то брзо?

ЖИВОТА: Што пре.

ВЕЛИМИР: Ја баш сад радим једну ствар.

ЖИВОТА: Е, таман, сврши то.

ВЕЛИМИР: Хоћу, свршићу, јер Рајсер сутра долази.

ЖИВОТА: Разговараћемо већ о њему, имамо времена. Ти мени само сврши то предавање.

ВЕЛИМИР: Свршићу. Требам ли вам још што?

ЖИВОТА: Не! Не требаш ми.

ВЕЛИМИР: Збогом, газда Живота.

ЖИВОТА: Збогом пошао!

ВЕЛИМИР (оде)

XIV

ЖИВОТА, БЛАГОЈЕ

БЛАГОЈЕ (на улазу се мимоилази са Велимиром)

ЖИВОТА (кад спази Благоја): Где си ти, забога? Читав век...

БЛАГОЈЕ: Ама, није то тако обична ствар као што ти мислиш?  
Натовариш ме: дедер Благоје ово, па дедер Благоје оно, а после:  
где си?

ЖИВОТА: Шта је, дакле, јеси ли био?

БЛАГОЈЕ: Јесам.

ЖИВОТА: Код њега баш.

БЛАГОЈЕ: Јесте, и разговарао сам с њим као што сад с тобом  
разговарам.

ЖИВОТА: И?

БЛАГОЈЕ: Чекај, молим те, да ти све по реду кажем. Понудио ме



и сео сам ти, брате, у ону универзитетску фотељу и, право да ти кажем, некако сам се тог часа универзитетски осећао.

ЖИВОТА: Море ко те пита како си се ти осећао, него шта си разговарао?

БЛАГОЈЕ: Све онако како си ми ти казао. Ево овако сам му рекао: „ Господине професоре, мој рођак; Живота Цвијовић, имућан је човек, дао му је Бог па има колико му треба, а човек је који необично цени науку и његове представнике.“

ЖИВОТА: Сасвим.

БЛАГОЈЕ: „ И стога је рад да још за живота учини какав прилог науци. Он није још одлучио нашто би дао нити колику би суму дао, већ је упутио мене к вама, господине професоре, да се са вама посаветујем, јер је чуо да сте ви увек на челу свих покрета и да ви...“

ЖИВОТА: Ти си, брате, то нешто универзитетски отегао, као да држиш предавање. Него кажи ти мени укратко, да ниси ти учинио какво обећање?

БЛАГОЈЕ: Нисам, а да видиш хтео је да ме увуче, али сам се ја

вешто извукао. Каже он мени: ми имамо на универзитету студентску мензу, господин би најбоље учинио када би дао какав већи прилог за одржавање те мензе.

ЖИВОТА: Таман!

БЛАГОЈЕ: Да видиш ти како сам ја њему универзитетски одговорио: Менза, господине професоре, то није трајна успомена; ако се за прилог који да мој рођак купе судови, судови ће се полупати, а ако се купе намирнице, студенти ће те намирнице појести, а мој рођак није рад да се његова трајна успомена поједе.

ЖИВОТА: Сасвим! То си му паметно казао.

БЛАГОЈЕ: И тако смо после наставили разговор о мензи и ценама намирница на пијаци.

ЖИВОТА: Па јест, ја сам те зато и послао, да разговараш о ценама намирница.

БЛАГОЈЕ: Ама чекај, молим те! Видим ти ја да ће тај разговор да се отегне, па ти га вешто изокренем. Професор почео узбуђено да ми говори како је парадајз поскупео, а мени сену кроз главу мисао: видиш, парадајз може бити згодан повод да пређем на

ствар, и ја ти му упаднем у реч: „ Јесте, велим, мора се признати да је парадајз скуп, али изгледа да су скупе и цигле за зидање. Ето видим, и ви сте, господине професоре, почели да зидате кућу и догурали сте до крова, па сте застали!“ „Па јест, вели он, недостаје ми нешто мало пара“. „Боже мој, велим ја њему, зар ви, један научник, па да сте у оскудици. Па ви бар имате толике поштоваоце.“ „Ех, вели он, друго је то поштовање, а друго паре: што више поштовања, то мање пара. Ето, поред свог поштовања, догурао сам до крова, па не могу сад да завршим, треба ми тричавих десет-петнаест хиљада динара.“

ЖИВОТА: Каже, а?

БЛАГОЈЕ: Боже мој, рећи ћу на то ја, па толико би вам извесно дао мој рођак газда Живота.

ЖИВОТА: Аха! Па шта вели?

БЛАГОЈЕ: Чекај. Толико би вам извесно дао мој рођак, газда Живота, и то зајам без камате.

ЖИВОТА: А он?

БЛАГОЈЕ: Изненадио се, скоро да ми не верује. Вели: како,

зашто, не разумем; ја, г. Цвијовића и не познајем, не видим зашто би ми он такву услугу учинио? Е, кад ми тако рече, ја видех да је време да заиграм отвореним картама, па ни пет ни шест, него рекох: „ Па господине, на филозофском факултету има сад два празна места за доценте, а г. Цвијовић има сина, доктора филозофије, па...

ЖИВОТА (радознало): Шта каже?

БЛАГОЈЕ: Ништа. Нисмо даље о томе говорили.

ЖИВОТА: Како нисте даље говорили?

БЛАГОЈЕ: Тако, избацио ме из канцеларије.

ЖИВОТА: Избацио те?

БЛАГОЈЕ: Јесте. Вели: господине, ја сам универзитетски професор, ја се не продајем!

ЖИВОТА: Будала! Па дабоме, да није будала, не би био професор, него што друго, паметније.

БЛАГОЈЕ: А право да ти кажем, Живота, силазим с универзитета

низ степенице, па размишљај нешто: затрчали смо се, одиста смо се затрчали, није то, брате, артикал за продају.

ЖИВОТА: Ајд сад и ти! Сео на универзитетску фотељу па одмах добио професорску памет. Шта није за продају, кој` артикал данас није за продају? Ајд, реци ми, који артикал?

БЛАГОЈЕ: Не знам, али...

ЖИВОТА: Па не знаш, да боме да не знаш. Не знаш ти, мој брајко, шта се све данас може за новац купити! Ево погледај! (Вади из трезора једну хрпу хартија) Ево, погледај! (Показује му један лист). Је л видиш?

БЛАГОЈЕ: Признаница на десет хиљада динара.

ЖИВОТА: Е видиш, том сам сумом купио једну савест.

БЛАГОЈЕ: Савест?

ЖИВОТА: Преплатио сам, је ли?

БЛАГОЈЕ: Не знам, нисам никад куповао.

ЖИВОТА: Преплатио сам, дабоме! Савест, брате, није никакав берзански артикал, који се држи на курсу. На берзи има вредност оно што се тражи. Савест се код нас не тражи, и онда не може ни представљати неку вредност.

БЛАГОЈЕ: Оно, кад се тако узме ствар...

ЖИВОТА: (вади други папир): Па погледај ово: шест хиљада динара за једно купљено поштење.

БЛАГОЈЕ: Па да видиш, и вреди.

ЖИВОТА: Гле, молим те! А ти као велепоседник поштења па знаш шта вреди. Не вреди, брате, не вреди. Знаш ли ти, море, шта је то поштење? То је она преостала роба у дућану која није више у моди па се продаје испод цене коштања, само да је се трговац ослободи.

БЛАГОЈЕ: Готово!

ЖИВОТА: А видиш ово (вади трећу хартију): једна девојачка част, три хиљаде и седам стотина динара заједно са адвокатским трошковима.

БЛАГОЈЕ: Ама зар ти, Бога ти, у тим годинама?

ЖИВОТА: Ама откуд ја? Ко ти каже ја? То онај мој доктор филозофије.

БЛАГОЈЕ: Е, то не можеш рећи да си скупо платио!

ЖИВОТА: Па да видиш, и скупо је с обзиром на данашње цене. Јер, брате, девојачка част то ти је данас роба која се продаје на распродаји, а распродаја као распродаја, шта ко да.

БЛАГОЈЕ: Па је л све то такве признанице?

ЖИВОТА: Све, дабоме, јер данас ти је, брате, све на продају. Све се продаје: поштење, част, савест, љубав, пријатељство, углед, поштовање, све, брате, све! А онај тамо на универзитету увртео у главу да не може да прода свој глас. Не зна он да је данас ово универзитет (показује касу), а не оно.

БЛАГОЈЕ: Право кажеш!

ЖИВОТА: Лако ћу ја с њим, а напоследку није он једини

професор на универзитету. Него да ми збринемо друге бриге.  
Шта је с оним, јеси ли се што распитивао по оној другој ствари?

БЛАГОЈЕ: Јесам!

ЖИВОТА (радознало): Е?

БЛАГОЈЕ: Министар саобраћајни има ћерку за удавање.

ЖИВОТА (с потцењивањем): Министар саобраћаја? Шта ће ми министар саобраћаја?

БЛАГОЈЕ: Како шта ће ти? Знаш ли ти да је у изгледу грађење трансбалканске пруге?

ЖИВОТА: Шта ти је то трансбалканска пруга?

БЛАГОЈЕ: Како шта је? То је железничка пруга. Чуо си ваљда за транссибирску железницу, па си чуо за трансатлантски саобраћај, па си чуо ваљда за Трансилванију, па за Трансвал. Чим ти се каже „транс“, знај да је то леп посао.

ЖИВОТА: Значи ли то транс много километара?



БЛАГОЈЕ: Много.

ЖИВОТА: А министар, велиш, има ћерку?

БЛАГОЈЕ: Има, и ја познајем неку госпа Драгу. Она је нека даља рођака моје покојне жене, па та госпођа Драга иде у министрову кућу, па...

ЖИВОТА: Јеси ли разговао с њом?

БЛАГОЈЕ: Јесам, ал онако, мало издалека; казао сам јој да оде тамо и да омирише ситуацију. Говорио сам јој о Милораду што најбоље може бити. Само, слушај, Живота, добро би било кад би се о Милораду онако погрешно писало у јавности; да се што више чује.

ЖИВОТА: Разуме се. Знам ја то и не седим скрштених руку. Забележи ово што ћу ти казати, па се постарај да то изађе у свим новинама. Ако можеш да потуриш да му изађе и слика, још боље. Ја плаћам клише. Пиши!

БЛАГОЈЕ (узме са стола папир и писаљку)

ЖИВОТА (диктира): На позив најугледнијих престоничких дама, представница женских удружења, млади научник др Милорад Цвијовић одржаће јавно предавање о...о...? Е, дедер сад, о чему?

БЛАГОЈЕ: Из области филозофије.

ЖИВОТА: Сасвим. Пиши: из области филозофије. Чекај, није готово. (диктира) Из пажње према младоме научнику доћи ће нарочито из Фрајбурга да присуствује овоме предавању чувени светски научник, др Рајсер. (даје Благоју депешу) Види, је л тако пише?

БЛАГОЈЕ: Јесте, др Рајсер.

ЖИВОТА: Баш благо теби, знаш бар немачки да читаш и да говориш.

БЛАГОЈЕ: То толико ми остало од школе.

ЖИВОТА: Море, да је по школи, не би ти знао ни да зинеш, него реци хвала Богу што си пре рата био цал-келнер на бечкој лађи, па ту из јеловника научио немачки.

БЛАГОЈЕ: Свеједно, само нека ја знам.

XV

МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

МАРИЦА (долази споља носећи два писма, од којих једно предаје Животи)

ЖИВОТА (отварајући писмо): А то друго?

МАРИЦА: За господина сина.

ЖИВОТА: Добро, носи му.

МАРИЦА: Али, ако господин син спава, ја не смем.

ЖИВОТА: Онда остави ту па ћу му ја дати.

МАРИЦА (оставља писмо на сто и одлази)

## XVI

### ПРЕЂАШЊИ, без МАРИЦЕ

ЖИВОТА (пошто је прелетео погледом своје писмо): Ето, јављају ми госпође да су упутиле моме сину молбу да им одржи предавање. То ће извесно бити ово писмо за њега. (диже са стола оно друго писмо и разгледа) Није, адреса је на страном језику, а и марка страна. Биће да је то из иностранства.

БЛАГОЈЕ: Да није од тог доктора Рајсера?

ЖИВОТА: То би могло бити! Можеш ли прочитати поштански жиг, да видимо дакле је писмо?

БЛАГОЈЕ: (загледа и напреже се да прочита): Фер... Фар... Фри... Фрајбург!

ЖИВОТА: То је, дабоме, онда га можемо отворити! (Отвара писмо)

БЛАГОЈЕ: А он? (показује на собу у којој је Милорад)

ЖИВОТА: Њега се та ствар уопште и не тиче. (Пружи ми писмо) Дедер, бога ти, сад покажи своје знање немачког језика.

БЛАГОЈЕ (чита): „Мајн либер Миле“ (говори) То ће рећи...

ЖИВОТА: Знам, де, толико и ја знам немачки...

БЛАГОЈЕ (чита у себи и врти главом)

ЖИВОТА: Шта је?

БЛАГОЈЕ: Ово неће бити да пише тај професор. (загледа потпис)  
„Евиг дајне Клара“

ЖИВОТА: Ети ти сад опет! Каква Клара? Загледај ти то мало  
боље, пише може бити Карло, а ти читаш Клара.

БЛАГОЈЕ (загледа): Није, богами, него баш Клара. Лепо, читко  
пише: Клара.

ЖИВОТА: Клара, Клара... Па то му дође као женско?

БЛАГОЈЕ: И ја бих рекао.

ЖИВОТА: А да то не пише Рајсеровица?

БЛАГОЈЕ: Каква Рајсеровица?

ЖИВОТА: Супруга доктора Рајсера. То би она могла бити. Читај, молим те. Шта пише?

БЛАГОЈЕ (чита, ишчуђава се и врти главом)

ЖИВОТА: Шта је сад опет?

БЛАГОЈЕ (врти главом): Некако... како да ти кажем...?

ЖИВОТА: Ама шта ти мени имаш да кажеш! Реци ти мени шта каже писмо!

БЛАГОЈЕ: Ово му пише његова жена.

ЖИВОТА: Чија жена?

БЛАГОЈЕ: Па твога сина.

ЖИВОТА: Јеси ли ти пијан, море, шта ти је? Каква жена мога сина? Знаш ли ти шта говориш?

БЛАГОЈЕ: Не говорим ја, то писмо говори.

ЖИВОТА: Ти си то нешто збркао. Јеси ли ти сигуран да знаш толико немачки?

БЛАГОЈЕ: Шта ми треба више да знам кад ево лепо и јасно пише. (Чита) Мајн либер Миле, јављам ти тужну вест да је моја добра мајка преминула и да смо, вели, ја и дете остали сад усамљени.

ЖИВОТА: Ето ти га сад! Откуд сад дете опет?

БЛАГОЈЕ: Па ваљда њено дете.

ЖИВОТА: Па њено, дабоме, ал зашто она меша мога сина у то?

БЛАГОЈЕ (загледа коверту): Јесте, њему пише.

ЖИВОТА: Зашто њему? (присети се и тргне се) Море... па то ...јесте, сад ми свану, па то је опет замесио нешто онај Велимир. Па он, дабоме! А шта му пише још?

БЛАГОЈЕ (загледа у писмо): Вели: зато сам се решила да дођем к теби.

ЖИВОТА: Кој да дође?

БЛАГОЈЕ: Па Клара.

ЖИВОТА: Клара?

БЛАГОЈЕ: Јесте...

ЖИВОТА: Па како то она: решила сам се да дођем теби; није да кажеш венчана жена, него тако од оних које случајно добијају децу, па сад: решила сам да дођем к теби.

БЛАГОЈЕ: Венчана је.

ЖИВОТА: Ко ти каже?

БЛАГОЈЕ: Па пише жена. Вели: (чита) „ Како сам ја венчањем с тобом постала југословенска поданица, то сам се обратила југословенском посланству у Берну и оно ми је издало потребне путне исправе. Ствари сам све распродала и то ми је довољно за путни трошак.“

ЖИВОТА: Ето, ето, шта је кадра лакомисленост да учини.



Сиромах, нема за шта пас да га ухвати, послао сам га у Фрајбург да се о мом трошку школује, а он се жени и рађа децу. И да га пита човек сад, од чега ће издржавати жену и дете кад му падне на врат, ајде, од чега ће издржавати?

БЛАГОЈЕ: Ама ко?

ЖИВОТА: Па онај, Велимир.

БЛАГОЈЕ: Па то није његова жена.

ЖИВОТА: Него чија је?

БЛАГОЈЕ: Твога сина.

ЖИВОТА: Пази га сад! Па ти си, бре, сасвим излапео, на знаш ништа говориш.

БЛАГОЈЕ: Ја говорим онако како је.

ЖИВОТА: Ама, како онако како је, кад све наопако говориш? Онај био у Фрајбургу, онај седео тамо четири године, онај се оженио, онај добио дете, па сад ти мени: то је жена твога сина.

БЛАГОЈЕ: Па јесте, онај био, не кажем да није био; само знаш, онај је био у Фрајбургу под именом твога сина, учио је школу под именом твога сина, донео је диплому под именом твога сина, е па, он се тамо под тим именом могао венчати, није могао под другим.

ЖИВОТА: Али ко ти то каже?

БЛАГОЈЕ: Па ето и жена га зове „либер Миле“ и адресира му писмо на то име и...

ЖИВОТА: Ама чекај, молим те, не може то тако да буде! Зар оде неко у свет, узме моје име, ожени се, изроди децу па дође једног дана мени и каже : изволте, газда Живота, ово су ваша жена и деца. Је л може то?

БЛАГОЈЕ: Може, ако си ти пристао да онај иде под твојим именом, ако му ти сам позајмиш пасош твој, ако га још и новчано помажеш.

ЖИВОТА: Ти си ме научио, то је твој план. Ти си ми рекао: зашто, зете, да се мучи дете кад му и онако не иде наука од руке;

пошљи ти лепо овог сиромаха, његовог друга, на страну под именом твога сина, нека сврши школу и нек му донесе диплому.

БЛАГОЈЕ: Јесте, признајем да је мој план. Твоја је жеља била да твоме сину накачиш уз име оно ДР. Е, ето ти ДР! Ја признајем да је мој план, јер ја док сам био у полицији...

ЖИВОТА: Море, друго је то док си ти био у полицији; тамо си могао да удесиш да неко гласа на туђе име, али не, брате, да се жени на туђе име. Јер гласање то је такорећи невина ствар, једна куглица, ал ово је дете, није куглица, разумеш ли ти, дете, а не куглица. Ето, реци сам, може ли дете и куглица бити једно исто?

БЛАГОЈЕ: Јесте, све је тако како ти кажеш, али овде је главно то да је та Калра одиста жена твога сина.

ЖИВОТА (са стрепњом): А дете?

БЛАГОЈЕ: И оно је под именом твог сина.

ЖИВОТА (збуњен): Ама, чекај, молим те... па то овај... Не, то не може да буде, таман посла! По томе како ти говориш, изишло би да је мој син одиста ожењен.

БЛАГОЈЕ: Па дабоме!

ЖИВОТА: И његово је дете?

БЛАГОЈЕ: Него чије ће да буде?

ЖИВОТА: Ти си или пијан или си луд! Говориш само тако узинат! Како може да буде његово дете кад никад није ни видео мајку, а онај други шта ме се тиче: ја сам њега послао да ми донесе диплому, а не дете.

БЛАГОЈЕ: То јесте, ал видиш, тако, десило се.

ЖИВОТА: Ако се десило, њему се десило. Нећу ја да чујем за то, разумеш ли, нећу да чујем!

БЛАГОЈЕ: Ако може, добро би било, ал бојим се да не може.

ЖИВОТА: Ја ћу да га тужим, отераћу га на робију! Како је смео на име мога сина да се венча!

БЛАГОЈЕ: Можеш и да га тужиш, не кажем да не можеш и, веруј, суд ће да пошаље на робију и једног и другог.

ЖИВОТА: И њега и његову жену; ако, нека!

БЛАГОЈЕ: Не њега и његову жену, него и њега и твога сина.

ЖИВОТА (скочи као опарен и шчепа столицу): Јеси ли чуо, писни само једну реч па ћу те по челу!

БЛАГОЈЕ: Добро, могу ја и ћутати!

ЖИВОТА (шета узбуђено и нервозно па уједанпут стане): Па добро, што не говориш сад?

БЛАГОЈЕ: Ти рече да ћутим.

ЖИВОТА: Да ћутиш, јесте, да ми не говориш глупости, а паметно можеш говорити. (Опет шета и стане) Добро, ајд реци, зашто мој син на робију?

БЛАГОЈЕ: Зато, брате, што је саучесник у делу придобијања лажне дипломе; што се служи том лажном дипломом. Мислиш ти онај, кад га притегну на суду, неће рећи све зашто је живео тамо под туђим именом и зашто се венчао под туђим именом.

ЖИВОТА: Па то... да ми је напунио кућу децом, ја не бих смео да га тужим?

БЛАГОЈЕ: Па не би смео, везан си!

ЖИВОТА: Господе Боже! Господе Боже! (Поражен он клоне и наслони се на сто, па очајно диже главу и гледа диплому. Уздахне тешко.) Па добро, шта сад?

БЛАГОЈЕ: Знаш шта, најпре да рашчланимо ствар да нам буде јасна, па онда тек можемо размишљати.

ЖИВОТА: Добро, ајде рашчлани!

БЛАГОЈЕ: Ова Клара је, уствари, жена Велимирова...Је л тако?

ЖИВОТА: Јесте!

БЛАГОЈЕ: А та иста Клара је, уствари, жена вашег сина?

ЖИВОТА: Ето ти га сад опет; уствари жена овога, уствари, жена онога. Чија је она жена, кажи ти мени?

БЛАГОЈЕ: Па, по закону је жена твога сина.

ЖИВОТА: Е, то је оно, видиш, што ја нећу.

БЛАГОЈЕ: Па немој ако можеш.

ЖИВОТА: Јача је ова каса од свих закона.

БЛАГОЈЕ: Јесте, не кажем да није, али коме да даш паре? Ајде, коме да их даш? Њој? Што ће њој паре кад је твоја снаја, жена твога наследника? Да даш Велимиру, не видим зашто? Је л да је остави? Па ако је остави, још горе за тебе! Да је узме? Како да је узме кад је то законита жена твога сина? Не може он туђу жену узети! А да даш паре твом сину?

ЖИВОТА: Таман, нисам ваљда луд, јер он какав је он би примио.

БЛАГОЈЕ (размишља): Кад би се, рецимо, могло некако да удеси да оно јавно, пред светом, буде жена твога сина, а насамо онога другога.

ЖИВОТА: Ја сам мислио, мајку му, ти си паметнији човек. Па

бре, зар ти мислиш да би мој син пристао на то; он би пре пристао да она јавно буде жена Велимирова, а насамом његова.

БЛАГОЈЕ: И то је истина, право кажеш!

ЖИВОТА: А кад би он и пристао, не бих ја. Ја нећу да мој син буде јавно пред светом ожењен; разумеш ли, ја не бих пристао! И мало то, него још и ја да будем деда не знам тамо коме. Нисам ја ничији деда, упамти то!

БЛАГОЈЕ: Богами, она каже да јеси. Ево, баш и пише. (Чита)  
Пепика једва чека да ољуби руку гроспапи и гросмами.

ЖИВОТА: Коме да пољуби руку?

БЛАГОЈЕ: Теби, ти си гроспапа.

ЖИВОТА (избезуми се): Шта сам ја?

БЛАГОЈЕ: Гроспапа, а Мара је гросмама.

ЖИВОТА: А унуче?

БЛАГОЈЕ: Пепика.



ЖИВОТА (дрекне): Пепика! Какав Пепика; побогу брате! Какав Пепика! (Као избежумљен разлети се по соби, преврће столице, баци предмете који му дођу под руку, лупа шаком по столу и чини очајне гримасе) Шта хоћете ви од мене? Не дам! Нећу, поубијаћу вас, све ћу вас поубијати, све, све, све!

БЛАГОЈЕ: Умири се, забога, Живота!

ЖИВОТА (шчепа столицу и потегне да га удари): Бежи, црн си ми пред очима; ти си све то направио, тебе ћу прво! (полети за њим)

БЛАГОЈЕ (побегне левим вратима и зове помоћ): Маро, децо, Маро, децо, овамо, брзо, овамо! Брзо!

XVII

МАРА, МИЛОРАД, СЛАВКА, МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

СВИ (долазе хитно): Шта је?

МАРА: Шта је, забога?

БЛАГОЈЕ: Не знам избежумио се!

МАРА: Живота!

ЖИВОТА (спушта замахнуту руку са столицом и резигнирано гледа породицу)

СЛАВКА: Шта је, тата, забога?

МАРА: Живота!

ЖИВОТА: Није Живота, него гроспапа!

МАРА (згранута гледа све редом): Шта кажеш?

ЖИВОТА: То што ти кажем, а ти си гросмама.

СЛАВКА (са великом зебњом Милораду): Брацо, оцу није добро!

МИЛОРАД: Приберите се , оче, забога!

ЖИВОТА( Милораду): Да се приберем? А Пепика?

МИЛОРАД (пренеражен као и сви остали): Какав Пепика, забога, оче?

ЖИВОТА: Још питаш какав? Твој Пепика! Твој Пепика, који је прогутао целу трансбалканску железницу!

МАРА (тихо Благоју): Шта мислиш, треба ли звати лекара?

БЛАГОЈЕ: Не треба! (Животи) Растрезни се, бога ти!

ЖИВОТА: Да се растрезним? А универзитет, а ћерка министра саобраћаја, а Трансвал, а остали моји планови! И ко да их поруши, један Пепика! (Болно зајауче) Аух!

МАРА (престрављена, узме га под руку и одвуче фотељи): Ајде, ајде, одмори се, теби је тешко!

ЖИВОТА (клоне у фотељу, зајауче болно и дочепа за косу):  
Пепика, несрећни Пепика! (Сви се забринуто збирају око њега)

ЗАВЕСА

## II ЧИН

Намештена соба у кући Цвијовићевој

I

СЛАВКА, ВЕЛИМИР

СЛАВКА (за једним сточићем пише писмо)

ВЕЛИМИР (улази и застане): Пардон, ја сам вас узнемирио!

СЛАВКА (скупља папире): Ах, не!

ВЕЛИМИР: Прекинуо сам вас у раду.

СЛАВКА: Вама сам писала.

ВЕЛИМИР: Мени?

СЛАВКА: Вама, да. Већ три дана не могу никако да се сретнем с вама, иако долазите тако често. А да знате како ми је потребно да чујем од вас оно што неће нико да ми каже.

ВЕЛИМИР: А то је?

СЛАВКА: Данас је трећи дан како у нашој кући влада страшно узбуђење. Вас призивају по два пута дневно: разговори се воде у четири ока, при затвореним вратима, и све то кријући од мене.

ВЕЛИМИР: Зашто ви, забога, товарите себе тим бригаама?

СЛАВКА: Али како да не? Пре три дана мој је отац био тако очајан да сам се ја била озбиљно забринула. По цео дан је ишао по кући, хукао је и викао једнако: Пепика. Мама каже да је и ноћу, у сну, понављао ту реч. Шта значи то Пепика? Чије је то име? Што оно толико узбуђује мог оца?

ВЕЛИМИР (збуњено): Ја не знам.

СЛАВКА: Па ипак ви то морате знати, ви сте извесно посвећени у све то. Објасните ми, тако вам Бога. Ја ово не могу више да издржим.

ВЕЛИМИР (ћути оборене главе)

СЛАВКА (размишља): Или, ако у тој ствари ви можда играте улогу која би вас ружно приказала у мојим очима, онда боље, немојте ми ништа казивати. Радије ћу остати у заблуди.

ВЕЛИМИР: Ви не желите да ја ружно изгледам у вашим очима?

СЛАВКА: Не желим!

ВЕЛИМИР: Хвала вам, али ви ме тиме уједно и присиљавате да вам кажем оно што вам иначе не бих смео рећи, јер сам вашем оцу дао часну реч да нећу никада и никоме открити ствар.

СЛАВКА: Ако вас везује часна реч, ја не желим...

ВЕЛИМИР: Везује ме, али је мени тако исто стало да сачувам драгоцену привилегију, вашу жељу да останем чист у вашим очима. Рећи ћу вам, дакле, све што ће вам објаснити оно што се дешава око вас.

СЛАВКА: Слушам.

ВЕЛИМИР: Вама је познато да сам ја близу пет година боравио на студијама у иностранству, и да ме је за то време ваш отац издржавао?

СЛАВКА: Знам.

ВЕЛИМИР: Али не знате и то да сам ја тамо, у Фрајбургу, у Швајцарској, живео и похађао универзитет под именом вашег брата, снабдевен његовим документима?

СЛАВКА (изненађена): А зашто?

ВЕЛИМИР: Ваш је отац пошто- пото хтео да његов син стекне докторску диплому.

СЛАВКА (згрануто): Како...? Зар она диплома...?

ВЕЛИМИР: Она диплома гласи на вашег брата који никада није ни био у Фрајбургу.

СЛАВКА: Него где је био?

ВЕЛИМИР: Он? Шетао се и проводио по Европи. Потребно је било само да маркира своје бављење у иностранству.

СЛАВКА: А дотле сте ви полагали испите за њега?

ВЕЛИМИР: Да.

СЛАВКА: Боже мој! Боже мој! То је тако ружно, тако ружно! Зато се, дакле, све то крило од мене, зато се увек говорило при затвореним вратима. А ви, зашто сте ви пристали на све то?

ВЕЛИМИР (слеже раменима): Стидим се. Увиђам и сам колико сам био непромишљен, али ја сам ствар само с једне стране посматрао. Преда мном је била само неодољива жеља да студирам на страном универзитету; жеља да слушам велике научнике, жеља која је, с обзиром на моје сиромаштво, била само један неостварени сан. И кад ми се пружила прилика да тај сан остварим, ја сам је без довољно размишљања прихватио.

СЛАВКА: Одиста без довољно размишљања, јер не видим нашто вам те студије, кад сте ви извесно остали без дипломе.

ВЕЛИМИР: То је најмања казна која ме је постигла. Није моја амбиција никад била то парче хартије. Диплома врло често покрива незнање; знању она није потребна.

СЛАВКА: Па ипак, затворени су вам путеви у живот.

ВЕЛИМИР: Путеви каријере можда, али ми није затворен пут у науку, научни рад.



СЛАВКА: То је лепа утеха, али не и одбрана за непромишљеност у коју сте упали.

ВЕЛИМИР: И кад би било само то, ваш прекор би ми могао бити и пријатна казна, али ја сам у непромишљености ишао и даље.

СЛАВКА: Још даље? Немојте ми говорити, не желим да чујем.

ВЕЛИМИР: Госпођице, ја се у овом тренутку осећам као да сам на исповести, а код исповести се мора ићи до краја. (пауза) Тамо, у Фрајбургу, становао сам у једној породици која је издавала студентима собе за самце. Мајка, удовица некога нижег поштанског чиновника и ћерка, студенткиња универзитета.

СЛАВКА (са извесном стрепњом): Лепа?

ВЕЛИМИР: То је, можда, у овом случају, споредна ствар. Ми смо често одлазили заједно на универзитет или се враћали отуда; често ми је правила друштво или ја њој; одлазили смо заједно у музеје, библиотеке или на излете. Она је из пуке радозналости почела да учи и наш језик и необично је успевала; после две или три године она је већ била кадра да води обичне разговоре на нашем језику, а наставила је и даље да га учи.

СЛАВКА: (са појачаном стрепњом): Значи, она се припремала за...

ВЕЛИМИР: Тако бих радо избегао да вам не кажем све до краја...

СЛАВКА: Реците, реците ми све!

ВЕЛИМИР (осећајући се у неприлици): При једноме таквом састанку са њом, у једноме тренутку одсуства разума...

СЛАВКА (са напрегнутом пажњом): Говорите, говорите даље...!

ВЕЛИМИР: Нема шта даље! Кајање ме није могло да умири, осећао сам се као тежак кривац. Ја нисам хтео ни једног тренутка да сам пред собом будем несавестан и нечастан човек и тога дана још пружио сам тој девојци руку.

СЛАВКА (поражена): Ви сте...

ВЕЛИМИР: Ми смо се венчали.

СЛАВКА (тешко тронута, не може да се уздржи, већ покрије очи рукама и бризне у плач)

ВЕЛИМИР (изненађен и узбуђен): Али, госпођице, забога, не разумем...

СЛАВКА (тргне се, прибра, и немајући храбрости да погледа Велимиру у очи, покушава да прикрије стид): Извините, то је само грч, моментални грч, дешавало ми се и други пут. Није то ништа, наставимо разговор.

ВЕЛИМИР: То је све што сам имао да вам исповедим.

СЛАВКА(збуњено): А., дабоме...па да, то не би требало ни да вас питам...

ВЕЛИМИР: Питајте! Зашто не?

СЛАВКА (још бише збуњена): Па да, то је брак из љубави, и ви не...

ВЕЛИМИР: Она је лепа, и више него то, врло симпатична женица, и можда би нас могла везивати љубав да се нисам разочарао...

СЛАВКА: Разочарали сте се?

ВЕЛИМИР: Да. Није требало да прође много времена па да увидим да је оно, што је код мене било непромишљено, код њих било промишљено. Можда грешим ако оптужујем и њу, девојку, али њена мајка, када је сазнала да сам син богатих родитеља, са рачунском је промишљеношћу ишла на то да ми да прилике да се ја и њена ћерка зближимо. Вероватно све оно што се десило није било у њеним намерама, али је она припремала могућност да се тако деси.

СЛАВКА: Ја не знам треба ли да вас жалим, или...?

ВЕЛИМИР: Из тога брака имам и дете.

СЛАВКА: То је Пепика?

ВЕЛИМИР: Да, то је Пепика.

СЛАВКА: Па ипак, не разумем што је све то имало толико да узбуни мога оца?

ВЕЛИМИР: Како што? Моја жена, која се зове Клара, пише писмо да је с дететом кренула овамо.

СЛАВКА: Па?

ВЕЛИМИР: Па она, уствари, није моја жена.

СЛАВКА: Него?

ВЕЛИМИР: Она је законита жена вашег брата.

СЛАВКА: Како то, забога?

ВЕЛИМИР: Ја се нисам могао другачије венчати, но под именом које сам тамо носио.

СЛАВКА: Одиста, одиста! Сад тек разумем, сад тек разумем све!

ВЕЛИМИР: И то је оно што вашег оца баца у очајање.

СЛАВКА: Како да не, забога, он је имао сасвим друге планове са мојим братом.

ВЕЛИМИР: Можете мислити у каквом сам ја тешком положају према њему, коме сам толико обавезан.

СЛАВКА: Одиста је то очајна ситуација. Па добро, јесте ли размишљали како да се изађе из ње?

ВЕЛИМИР: То је оно око чега разбијамо главу три дана.

СЛАВКА: Боже мој, сад тек увиђам колико то мора бринути оца!

ВЕЛИМИР: Ја га одиста жалим, и готов сам све учинити што могу, готов сам примити сав терет и све непријатности на себе. Зато сам и дошао: срео сам га уз пут када је са господином Благојем ишао да консултира адвоката и рекао ми је да га сачекам.

СЛАВКА: Кад бих могла... Али шта могу ја?

2.

ЖИВОТА, ПРЕЂАШЊИ

ЖИВОТА (улазећи, Велимиру): Јеси ли ту?

ВЕЛИМИР: Да ја вас чекам.

ЖИВОТА (Славки): Славкице, иди, душо, ти, ми имамо неке пословне разговоре.

СЛАВКА: Идем! (пође, па на вратима) Оче, умирите се, молим вас, наћи ћемо начин, сви ћемо вам помоћи, а верујте, г. Велимир није крив што се то тако десило.

ЖИВОТА: Није, него сам ја крив! Иди ти само!

СЛАВКА: Хоћу. (оде)

Ш.

УЈКА БЛАГОЈЕ, ПРЕЂАШЊИ без СЛАВКЕ

ЖИВОТА(Велимиру): Ти си јој казао?

ВЕЛИМИР: Морао сам. Хтео сам да останем поштен човек у њеним очима.

ЖИВОТА: А што си у мојим очима непоштен човек, то ништа.

ВЕЛИМИР: Ја жалим, одиста, али шта могу, забога!

ЖИВОТА: Преварио сам се у теби, много сам се преварио.  
Послао сам те као човека тамо, на универзитет да полагеш  
испите, а ти – дете!

ВЕЛИМИР: Па донео сам и диплому.

ЖИВОТА: Донео си, не кажем да ниси, али нећеш ми ваљда рећи  
да је то тамо у Швајцарској обичај да уз диплому иде и дете, или  
ми ваљда нећеш рећи тек да сам те ја зато послао тамо. Да сам те  
ја зато послао, ја бих ти лепо рекао: Иди, Велимире, у  
Швајцарску да ми излиферујеш неколико деце. Али ја ти, видиш,  
нисам тако казао, а најмање сам ти још рекао да ми донесеш у  
кућу туђе дете.

ВЕЛИМИР: Па није туђе, то је моје дете.

ЖИВОТА: Па твоје је, дабоме да је твоје, али је питање: ко му је  
отац!

ВЕЛИМИР: То питање не постоји.

ЖИВОТА: Ето ти га сад, не постоји! А мој син?



ВЕЛИМИР: Он је само формално отац детињи.

ЖИВОТА: Па формално, дабоме! Формално ожењен, формално има дете, и ја сад формално лупам главу. Е, мој брајко, ти си нас формално тако спетљао да нас ни сам господ бог не може распетљати.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Јеси ли, бога ти, младићу, размишљао како би се ово могло распетљати?

ВЕЛИМИР: Ја не знам.

ЖИВОТА: Не знаш! Дабоме да не знаш, а кад си био тамо у Швајцарској, ти си знао.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Били смо и код адвоката, али не уме човек да нам каже. Дабоме, тешко му је рећи, кад ми не смемо да кажемо праву истину, како се све то десило.

ЖИВОТА (Велимиру): Добро, реци ти мени онако, каква је та твоја жена?

ВЕЛИМИР: Врло честита и...

ЖИВОТА: Ама не питам те том него: би ли она, на пример, пристала да ја њој дам десетак па, рецимо и двадесетак хиљада динара, па да се она врати тамо одакле ће и доћи?

ВЕЛИМИР: Не знам.

ЖИВОТА: Двадесет хиљада је то, хеј, двадесет хиљада! За те се паре, према данашњим ценама, може купити и пет жена, и то без деце!

ВЕЛИМИР: Не говорим о суми, али не видим шта би то користило.

ЖИВОТА: Како шта би користило? Потребно је да је склоним с пута: смета ми, побркала ми је рачуне. Ти си себе збринуо, оженио си се, а ја видиш желим да збринем и свога сина; имам добру прилику, али како ћу кад си ми везао руке? Ето, зато бих ја да је уклоним.

ВЕЛИМИР: Ја вас разумем, али не видим шта бисте тиме постигли. Ако би, рецимо, она пристала и примила новац и вратила се у Швајцарску, она остаје још увек законита жена вашег сина, а њено дете ваш наследник.

ЖИВОТА (тргне се): Ајда па сад, сад ћеш још и у наследство да ми се мешаш; и ту си бацио око.

ВЕЛИМИР: Али не забога, није о мени реч!

ЖИВОТА: Него о Пепики?

ВЕЛИМИР: Да, о њему.

ЖИВОТА: Чудо не кажеш да је он мој формални наследник.

ВЕЛИМИР: Па могло би се тако рећи.

ЖИВОТА: Е, јеси чуо, тај Пепика доведе ми је дошао! Зацрнио ме, за цео ме је живот зацрнио! Нећу му га мајци остати дужан, само док га се дочепам.

ВЕЛИМИР: То је мало дете, забога.

ЖИВОТА: Па мало, дабоме! Мала деца и праве човеку неприлике у животу, а не велика. (хуче и шета нервозно, па на један мах стане) Па јест, право кажеш, брак би остао у важности.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Остао би, дабоме!

ЖИВОТА (одлучи): Па лепо, онда ти, брајко, још данас поведи  
бракоразводну парницу.

ВЕЛИМИР: Али како ћу ја да се разводим са туђом женом?

ЖИВОТА: Ето ти сад опет; него ја ваљда да се разводим?

ВЕЛИМИР: Па ја се нисам венчао с њом.

ЖИВОТА: Је л ниси? Па што не говориш, брате?

ВЕЛИМИР: То јест, ја јесам венчан с њоме, не могу рећи да  
нисам, али сам венчан под именом вашег сина.

ЖИВОТА: Е, то сам те чекао да кажеш! То видиш! Па знаш ли ти,  
бре, да је то криминал, и знаш ли ти да у овој земљи има закона?

ВЕЛИМИР: Ја увиђам у какву сам вас неприлику довео; увиђам и  
то колико сам крив за свој поступак и ја ево признајем да ствар,  
како год било, поправим.

ЖИВОТА: Да чујем како!

ВЕЛИМИР: Ја бих, ако се ви слажете с тим, још овог часа пошао у управу града и тамо записнички изјавио: да сам у Фрајбургу злоупотребио име вашег сина и венчао се под тим именом. Ја то венчање признајем и жена са којом сам се венчао није супруга др Милорада Цвијовића, нити је он уопште жењен, већ је то моја жена. Ја примам сву одговорност за кривицу коју сам учинио.

ЖИВОТА (задовољан): Е тако, видиш! Е, то је, брајко, поштено од тебе!

ВЕЛИМИР: Ако се, дакле, слажете с тим, ја бих то могао одмах, још данас, учинити.

ЖИВОТА: Ама, није још данас, него још сад, брате!

УЈКА БЛАГОЈЕ: Чекај, молим те, да промислимо мало. Добро је, није рђаво, само знаш, кад ти све то кажеш, хоће ли тебе полиција запитати: а зашто си тако учинио; зашто си се венчао на туђе име?

ВЕЛИМИР (слеже раменима): Па...

ЖИВОТА: Нека каже да се шалио; Милорад му је друг и пријатељ из детињства, па је хтео да се нашали.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Ја не знам, знаш, да ли су у Швајцарској такве шале дозвољене, ал овде, код нас, чини ми се, нису. Ајде венчање, рецимо нека је шала, али дете, тек не може се рећи да је дете шала. Па онда знаш, при венчању, морају се имати извесни документни и полиција ће га запитати: јесте ли ви, господине, приликом венчања имали потребна документа?

ЖИВОТА: Па он је имао документа.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Имао је, не кажем да није имао, ал то је баш оно што не ваља, јер ће га полиција запитати: како си ти, брајко, дошао до тих докумената, и јеси ли их користио и у које сврхе и чиме си се тамо толике године бавио?

ВЕЛИМИР: Рећи ћу да сам студирао на универзитету и полагао испите.

ЖИВОТА (тргне се): То да ниси казао, јеси ли чуо?

ВЕЛИМИР: Мораћу, забога, истину рећи.

ЖИВОТА: Мораш истину рећи? А ко ти каже да се пред полицијом мора истина рећи? Кад би се пред полицијом истина говорила, пола би света било у апси.

ВЕЛИМИР: Па добро, шта да радим? Ја пристајем и радо ћу све учинити; само научите ме шта да радим.

ЖИВОТА: Немој да радиш ништа; остави мени, па шта урадим да урадим. Ти си уради о твоје, замесио си нам свима колач, па сад немој више да се мешаш.

ВЕЛИМИР: Како год ви желите.

ЖИВОТА: Него, реци ти мени, јеси ли написао предавање за Милорада?

ВЕЛИМИР: Ах, да! Мал нисам заборавио. Ево! (Вади неколико написаних полутабака и предаје Животи)

ЖИВОТА: О чему си писао?

ВЕЛИМИР: О антиципативној динамици.

ЖИВОТА: Зар ниси могао штогод солидније? Ето, Благоје сигурно не уме ни да изговори то. Па не уме, дабоме! Ко је још видео тако замршен наслов! (Даје Благоју) Не умеш ни да прочиташ, је ли? (Велимиру) А где ти је онај?

ВЕЛИМИР: Који?

ЖИВОТА: Онај твој Рајсер. Шта си урадио с њим?

ВЕЛИМИР: Дочекао сам га синоћ лепо, одвео га у хотел, вечерали смо заједно; од јутрос смо разгледали град, одвео сам га затим на универзитет и сад је још тамо, у посети код професора, те отуд још и имам мало слободног времена.

ЖИВОТА (узима рукопис од Благоја и ставља га у џеп): Сасвим добро, то си се добро сетио: предај ти њега универзитету.

ВЕЛИМИР: Али, морам вам рећи, навалио је пошто-пото да дође к вама; он жели да се упозна с вама.

ЖИВОТА: Ама шта има да се упозна са мном! Нисам ја универзитет. Одбиј га, Бога ти. Зар ти је мало што си ми Пепику попео на врат, него сад и Рајсера.



ВЕЛИМИР: Ја не знам како ћу га одвратити! Он сматра да би вас увредио кад вам се не би јавио; ја немам више речи да га одговарам.

УЈКА БЛАГОЈЕ (Животи): Бадава, мораћеш га некако примити.

ЖИВОТА: Ајд сад и ти стај ми на муку. Прими га ти ако хоћеш.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Како могу ја?

ЖИВОТА (сети се): Слушај, море! Готово би то најбоље било. Буди му ти отац, па ето ти! Знаш немачки, реци да се кућа оправља и не можеш га примити у кућу, него ручај с њим и нек буде твој гост о ручку. Ето, тако би ми га најбоље скинуо с врата.

ВЕЛИМИР: Како ви то замишљате, да се г. Благоје представи као мој отац?

ЖИВОТА: Па јест, кад већ толико навалио да види твога оца, ево му га, нека га види!

ВЕЛИМИР: Али како то може?

ЖИВОТА: Гле сад! А како ти можеш да се представљаш као мој син? (Вади из портфеља новац и даје Благоју): Ево, ово ће ти бити доста за један ручак, ако не разбијате огледала.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Ама, да л ти то мислиш озбиљно?

ЖИВОТА: Па озбиљно, дабоме. Зар не видиш да је овај срикао целу Швајцарску у моју кућу, те Пепика, те Клара, те Рајсер. (Велимиру) Чуди ме само да ниси позвао и председника швајцарске републике, а могао си сасвим и њега да позовеш. И место да ми помогнете и ти и овај Благоје и да ми скинете кога са врата, а ви се буните.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Ама, не буним се!

ЖИВОТА: Е, ако се не буниш, а ти ето пођи с овим и буди му отац. Скините ми бар тога професора с врата.

УЈКА БЛАГОЈЕ: Па добро, само...

ЖИВОТА: Неће ти ваљда бити тешко да изиграваш газду. Место да ми кажеш хвала што сам ти дао прилику да и ти једанпут платиш за другога, а ти...

УЈКА БЛАГОЈЕ: Ја, знаш, мислим...али, напоследку, кад ти кажеш, добро...Ајдемо, Вељо! (Оду)

IV

ЖИВОТА, УЈКА БЛАГОЈЕ

УЈКА БЛАГОЈЕ (тек изашао, враћа се без Велимира)

ЖИВОТА: Шта је, заборавио си нешто?

УЈКА БЛАГОЈЕ: Ама није, него заборавио сам да ти кажем. Она госпођа Драга, снаја моје покојне жене - говорио сам ти већ о њој и казао сам ти да је добро позната са женом господина министра саобраћаја...

ЖИВОТА: Јесте...Па?

УЈКА БЛАГОЈЕ: Па рекла ми прекјуче, отићи ће тамо да омирише ситуацију.

ЖИВОТА: Па је л омирисала?

УЈКА БЛАГОЈЕ: Мора бити да јесте, кад је дошла.

ЖИВОТА: Где је?

УЈКА БЛАГОЈЕ: Ево, чека напољу.

ЖИВОТА (пође вратима): Па шта чека; шта има да чека? (на вратима) Извол`те, госпођо.

УЈКА БЛАГОЈЕ (на вратима такође): Уђите, пријо!

ЖИВОТА: Изволте! (Благоју) А ти иди за својим послом!

УЈКА БЛАГОЈЕ (одлази размимоилазећи се на вратима са госпођом Драгом)

V

ГОСПОЂА ДРАГА, ЖИВОТА

ЖИВОТА: Извол`те, забога, како би ви чекали напољу...!

ГЂА ДРАГА: Нудила ме је девојка да уђем, али нисам хтела; била су ова господа код вас, а ствар ради које ја долазим таква је да о њој могу само с вама насамо да разговарам.

ЖИВОТА: Па да, али да сте ушли, лако бих ја њих удаљио.

Извол`те, седите.

ГЂА ДРАГА (седајући): Ја мислим да ви погађате зашто сам ја управо дошла.

ЖИВОТА: Погађам, рекао ми је нешто мало Благоје.

ГЂА ДРАГА: Знате, ја нисам мислила тако да журим: хтела сам да оставим кад одем ових дана случајно тамо, па узгред. Али јуче изађе у новинама да ће ваш син држати једно научно предавање и да ће том предавању присуствовати један велики научник са стране. Гле, рекох ја, ово је леп повод, о овоме се да повести разговор. Савијем ти ја лепо новине, метнем их у ташну, па ајд` тамо.

ЖИВОТА (трља руке од задовољства): Па?

ГЂА ДРАГА: А где је, молим вас, госпођа? Зар не би требало да и она чује?

ЖИВОТА: А не, њу то не интересује.

ГЋА ДРАГА: Али како, забога, мајка?

ЖИВОТА: Па јесте, утолико би је само могло интересовати што је мајка, иначе... Извол`те ви само казати мени.

ГЋА ДРАГА: Дозволите, ипак, не би било лепо, знате како је...

ЖИВОТА: Па добро, најзад, могу је и звати... (Оде вратима)

Маро, Маро! (Гђи Драги) А реците ми бар, макар онако уопште, како ствар стоји?

ГЋА ДРАГА: Ја се надам, о ја се врло много надам!

VI

МАРА, ПРЕЂАШЊИ

МАРА (долази)

ЖИВОТА: Ово је госпођа Драга, Благојева снаја по жени.

МАРА (рукује се с Драгом): Па знамо се ми.

ГЋА ДРАГА: Како се не бисмо знали кад смо у роду!

МАРА (седајући): Нисмо се виђали само. Па како сте, пријо?

ГЂА ДРАГА (седајући): Хвала Богу!

ЖИВОТА (Мари): Госпођа Драга је, знаш, добро позната са женом господина министра саобраћаја. Ја ти, знаш, нисам раније о томе говорио, али господин министар саобраћаја има кћер за удају, па...

МАРА (обасјана): Је л за нашег Милорада?

ЖИВОТА: Па није за мене ваљда! За њега, дабоме!

ГЂА ДРАГА: Па да, забога!

ЖИВОТА: Благоје је говорио са госпођом Драгом и она је мислила ових дана да иде, али како је јуче изашло у новинама о Милорадовом предавању, она рече: гле, ово је леп повод, о овоме се да повести разговор, и савије ти лепо новине у ташну, па хајд тамо.

МАРА: Па?

ЖИВОТА: Е, до тога па и ја сам догурао, па смо прекинули тебе да зовемо. Сад ћемо чути даље.

ГЋА ДРАГА: Одем ти ја, дакле, тамо и дабоме: добар дан, како сте?

ЖИВОТА (наставља казивање): Хвала Богу, добро, како ви?

ГЋА ДРАГА: Да, те обичне ствари, јер тек не могу с неба па у ребра.

ЖИВОТА: Разуме се.

ГЋА ДРАГА: Па онда, разуме се, почнемо разговор како је време лепо, па чега има новог у граду, те о овоме, те о ономе, док ти ја не навијем разговор на предавање.

ЖИВОТА: Е, то!

ГЋА ДРАГА: Велим: Хоћете ли, Бога вам, сутра на ово предавање које држи млади научник др Цвијовић?

ЖИВОТА: А шта они кажу?



ГЋА ДРАГА: Па мајка, госпа Јелка, каже: „Не знам хоћемо ли ићи“. А ја тад: „Треба да идете!“, и кажем им , богами, отворено, треба да идете, не због предавања, него да видите и упознате тога младог научника; то је, знате, једно чудо од науке, томе предстоји велика будућност.

ЖИВОТА: Тако је, то сте добро казали!

ГЋА ДРАГА: Ја не знам да л је тако, ал проводацика сам.

ЖИВОТА: Па да, забога!

ГЋА ДРАГА: Он је млад човек који ни дању ни ноћу не диже главу са књига.

ЖИВОТА: Тачно, ето такав је он, питајте само Мару.

МАРА (снебива се)

ЖИВОТА: Колико пута му говорим: Сине, немој да сахраниш младост у те књиге, изађи мало с друговима да се разонодиш. А знате ли шта он мени каже? Вели: „Оче, немојте ме вређати, мени је наука светиња!“ Ето, такав је он.

ГЋА ДРАГА: И кажем ја, знате, то је младић солидан као девојка, тај не зна ни како изгледа кафана.

ЖИВОТА(потврђује): Не зна!

ГЋА ДРАГА: Тај не пије, не пуши - додуше, ја не знам је ли све то тако, али каква бих ја била проводацика кад бих друкче говорила.

ЖИВОТА: А шта они кажу?

ГЋА ДРАГА: Чекајте да вам најпре кажем шта сам ја све њима рекла. Кажем ја њима: то је дечко учен, богат, леп као уписан... додуше, ја не знам, је ли леп?

МАРА: Та како да није!

ГЋА ДРАГА: И учен је, дабоме?

ЖИВОТА: Још питате? Има оволику диплому!

ГЋА ДРАГА: Но, па онда сам сасвим добро казала!

ЖИВОТА: Врло добро. Само, шта они кажу?

ГЂА ДРАГА: Па како да вам кажем? За сада не кажу ништа, али се распитују, распитују о фамилији, о стању и о свему другом. Кажу: не познају младића, а ја на то: па ево вам згодна прилика, сутра држи предавање, отидите да га слушате, па ћете га видети. А знате ли шта каже она, девојка? Вели: „Ајде, болан, мама, да идемо сутра!“

ЖИВОТА: Мислите, дакле, да ће доћи?

ГЂА ДРАГА: Та доћи ће извесно, доћи ће да га виде!

ЖИВОТА (Мари): Чујеш ли, Маро, то му дође као неко виђење.

МАРА: Дај Боже!

ГЂА ДРАГА: А кад сам пошла, рећи ће ми мајка, госпа Јелка:“  
Па свратите, госпа Драга, свратите опет!“

МАРА: Зар ништа више?

ЖИВОТА: Шта хоћеш више? Доћи ће на предавање и: Свратите,

госпођо Драга. Код те господе не иде то онако као код нас, господа увек заобилазе по мало.

ГЂА ДРАГА: Па разуме се! А после, није мени ово први провадацилук, знам ја шта то значи: Па свратите, госпођо Драга, свратите опет!

ЖИВОТА: А...Шта сам оно хтео да кажем...Ја, знате, нисам оскудан, није ми дакле толико стало до мираза, ал опет, волео бих из чисте радозналости да знам шта ви онако мислите: колико километара мираза мисли да да њен отац уз девојку?

ГЂА ДРАГА: Ију! Па зар ви мираз бројите на километре?

ЖИВОТА (смеје се): Шта ћете? Пекара ви не питате: колико динара вадиш дневно из фуруне, него колико хлебова вадиш. То је његова валута. Тако и министар саобраћаја: километри, то је његова валута.

ГЂА ДРАГА: Ја то ипак не разумем!

ЖИВОТА: Ево баш да вам кажем то да разумете. У његовим је рукама изградња трансбалканске железнице; то су хиљаде и хиљаде километара. Не кажем, рецимо, да уз ћерку да као мираз

трансбалканску железницу, што не бива не бива, али четири- пет стотина километара, то није богзна шта.

ГЋА ДРАГА: Сад вас тек разумем. Па дабоме, забога! Ко ме ће ако неће своме детету? А, овај, биће ту ваљда који километар и за проводацику?

ЖИВОТА: Па разуме се, госпа Драга. Не могу да вам обећам вијадукт или тунел, то не могу, али који километар, то се само по себи разуме.

МАРА: А опростите, да запитам и ја нешто.

ГЋА ДРАГА: Извол`те, прија – Маро.

МАРА: Каква је девојка, је ли онако лепа?

ЖИВОТА: Како да није лепа? Министарска ћерка па да није лепа!

МАРА: Је ли онако од нежних, је ли скромна?

ГЋА ДРАГА: Како да није скромна? Да није скромна, не би остала неудата до двадесет и седме године!

МАРА: Право кажете.

ГЋА ДРАГА: А сад да вам кажем цео мој план, како ја мислим да треба даље радити. Сутра ће се они, дакле, видети на предавању, односно видеће они њега. Е, прекосутра већ ћу ја к њима, па ћу још с врата: Но, како вам се допада младић?

ЖИВОТА: Тако, дабоме!

ГЋА ДРАГА (диже се): Тако ћу ја, па ево ме онда к вама да вам кажем све по реду.

ЖИВОТА: Па дабоме!

ГЋА ДРАГА: Е, ми смо свршили за данас разговор, а ево ме опет кад затреба. (диже се) А сад, збогом, пријо! Збогом, пријатељу! (рукује се и полази)

МАРА (прати је до врата): Збогом, и хвала вам!

ЖИВОТА (прати је такође): Хвала вам , па дођите, извол`те, дођите!

ГЋА ДРАГА (оде).

VII

ЖИВОТА, МАРА

ЖИВОТА (враћајући се): Е, чу ли ти шта вели жена?

МАРА: Чула сам, камо лепе среће!

ЖИВОТА: Министарска ћерка, еј министарска ћерка!

МАРА: Лепо је, Живота, и добро би било, само... како да ти кажем, некако му чудно дође: женимо жењеног човека.

ЖИВОТА: Оно немој да рачунаш.

МАРА: Ама, како да не рачунам, кад ми ти сам кажеш да је по закону жењен.

ЖИВОТА: Није, брате, он ожењен; ожењено је само његово име. Али то ћемо да бришемо.

МАРА: Не могу да спавам, преврћем се по целу ноћ од брига.

ЖИВОТА: Шта имаш ти да се преврћеш?

МАРА: Како шта, забога! Кад помислим како сам то ја некада замишљала, нашу прву родитељску радост, а како ово испаде; снаја коју нити ми знамо, нити је њен муж зна; па онда унуче. Ју. Ју. Ју. Буди бог с нама!

ЖИВОТА: Ама, неће то остати тако!

МАРА: Замишљала сам ја снају да је примим на недра као дете своје, па да ми шета по кући као пауница, а унуче да ми гугуче и да га отимамо ти и ја једно од другогa, ко пре да га помилује. И, дабоме, унуче да ми се зове Мирослав, Доброслав, Радован, Милован, а не Пепика. Ју, црни Живота, где му нађоше то име, ја не умем ни да га изговорим честито, лепи ми се за језик као туткало. Па онда и срамота ме, право да ти кажем, срамота ме, подгуркиваће се жене и подругиваће се и питаће ме: „Шта ти ради, прија Маро, Пепика?“

ЖИВОТА: А шта мислиш тек кад се упише у школу па га запишу



Пепика Цвијовић, а они му се наши Радовани и Миловани у школи попну на душу, па ће да пуца брука.

МАРА: Па хоће, дабоме.

ЖИВОТА: Е, неће, боме, све ћу ја то да збришем.

МАРА: Ама, може ли?

ЖИВОТА: Адвокат каже да може.

МАРА: Па и ја мислим: Не разумем се у тим стварима, али ја мислим да то није тешко. Нека оде Милорад код власти па нека каже: оженио се тај и тај на моје име, ја то не признајем, па ето ти.

ЖИВОТА: Е, то је оно, видиш, што не би ваљало, јер би онда власт казала: дајдер ти тога и тога овамо, па би онда тај и тај морао пред властима да каже зашто је узео туђе име, зашто је четири године живео под туђим именом.

МАРА: Па нека каже.

ЖИВОТА: Таман, само ми још то треба! Него морамо ми то

другачије да изведемо. Адвокат каже: најбоље би било споразумно, на пример: чим наиђе Клара на врата, чим каже добар дан, да јој Милорад опали шамар.

МАРА: Па зар је то споразумно?

ЖИВОТА: Споразумно је утолико што бисмо се ја, ти и Милорад споразумели да тако поступи.

МАРА: Буди Бог с нама, а зашто да туче жену?

ЖИВОТА: Због злоставе, злостава је довољан разлог за развод брака.

МАРА: Неће на то Милорад пристати.

ЖИВОТА: Онда нека пристане да она њему опали шамар, и то је злостава.

МАРА: Забога, човече, зар нема неки паметнији начин него шамарање? Ето, баш јутрос сам разговарала са Благојем, па он вели: најбоље би било кад бисмо ми њу ухватили у неверству пред сведоцима.

ЖИВОТА: Будала! А која је жена неверна пред сведоцима?

МАРА: Ја, право да ти кажем, не бих хтела да се мешам, а и не волим те ствари, али ти говорим што Благоје каже. Он каже: могло би се удесити неверство.

ЖИВОТА: Како да се удеси?

МАРА: Благоје каже: Милорад не би пристао да истуче ту жени, али би можда пристао да је пољуби.

ЖИВОТА: Пристао би. Колико ја познајем своје дете, пристао би.

МАРА: Па то, вели Благоје, удесили би да они буду сами, па Милорад да је пољуби, а из друге собе да искоче сведоци, па вели, право на суд.

ЖИВОТА: Шта ћемо на суд?

МАРА: Па да тужимо за неверство.

ЖИВОТА: Е, међер се види да си Благојева сестра, ни за нокат ниси паметнија од њега.

МАРА: Зашто, забога?

ЖИВОТА: Зар да тужимо за неверство жену зато што се пољубила с мужем? Па зар си заборавила, море, да је он њен муж? Волео бих да знам како би по твојој и Благојевој памети гласила та тужба, ваљда: „ Пошто се моја законита жена пољубила са мном, то је тужим за неверство и тражим развод брака.“

МАРА (поражена): Јес, богами! А шта знам ја кад је све то тако замршено да нисам више паметна нити умем да мислим.

ЖИВОТА: Немој ти ништа ни да мислиш, него помози ти мени да ми њега наговоримо да одржи ово предавање, то је сад главно. А он, какав је, видећеш, противиће се! Знам га ја, али ти навали, јер видиш и сама да је штета пропустити овако лепу прилику. (поведе је) Ајде, иди, доведи га, па немој да му попушташ. `Ајде!

МАРА: Добро. (Оде лево)

## VIII

### ЖИВОТА, МАРА, МИЛОРАД

ЖИВОТА (вади из џепа листиће које му је дао Велимир и прегледа их, кад Мара и Милорад наиђу, диже главу): Дође ли? Имам с тобом важан разговор.

МИЛОРАД (држи у руци једне новине): Имам и ја са вама. (Показујући новине) Шта је ово, оче? Шта ви радите, ако Бога знате?

ЖИВОТА: Шта радим?

МИЛОРАД: Па како шта? Новине доносе да ја држим предавање, да је стигао доктор Рајсер нарочито због тог предавања, да ће присуствовати...

ЖИВОТА: Па јесте, брате, то је истина. Чим пишу новине, мора да је истина.

МИЛОРАД: Шта је истина?

ЖИВОТА: Истина је, на пример, да је стигао доктор Рајсер.

МИЛОРАД: Ал није истина да ћу ја држати предавање.

ЖИВОТА (Мари): Ето га! Видиш ли какав је? Кажем ја теби.  
(Милораду) Слушај, синко, што ћу ти казати. Као што видиш, новине већ пишу о томе, и ми не можемо сад друкчије, морамо одржати ово предавање.

МИЛОРАД: Ама, какво предавање, побогу, оче, шта вам је?

ЖИВОТА (Мари): Ето га! Видиш ли какав је? Кажем ја теби!  
(Милораду) Знам ја да теби није до предавања, али знаш има ствари које човек, хтео не хтео, мора да испуни. Сутра ће посетити твоје предавање најугледнија публика; доћи ће, на пример, супруга министра саобраћаја, па ће доћи њена ћерка, и још много других угледних особа са кћерима. Не можемо ми таквој публици рећи: господин доктор неће да држи предавање.

МИЛОРАД: Можемо, јер никоме ја нисам дао реч да ћу држати предавање.

ЖИВОТА: Ти ниси, али сам ја дао реч.

МИЛОРАД: Е па, кад сте ви дали реч, ви држите и предавање.

ЖИВОТА: Па ја да сам доктор филозофије, ја бих га и држао, не бој се!

МИЛОРАД: А ко је доктор филозофије?

ЖИВОТА: Па ти!

МИЛОРАД: Та идите, молим вас! Престаните већ једанпут да се спрдате с тим. Нити сам ја доктор, нити сам способан да држим какво предавање.

ЖИВОТА: Што се способности тиче, то се не брине ти, то је моја брига, а што се предавања тиче, ево! (даје му рукопис)

МИЛОРАД: Задржите то себи, мени није потребно.

ЖИВОТА: Слушај, молим те, овде је твоја срећа у питању.

(Мари) Па проговори и ти штогод, што си се смрзла?

МАРА: Шта да проговорим, дете је паметно, послушаће те!

ЖИВОТА: А не тиче се само среће, него и части. Разумеш ли, част је у питању?

МИЛОРАД: Чија част?

ЖИВОТА: Твоја!

МИЛОРАД: Оставите ви моју част на миру! Шта се вас тиче моја част?

ЖИВОТА: Па добро, и да оставим твоју част, ал моја част, моја је част у питању!

МИЛОРАД: А, тако дакле! Кад је ваша част у питању, онда ја треба да вас спасавам, а кад је моја част у питању, а ви ни да чујете. (Мари) Молим те, мама, јуче сам га молио и преклињао да ми да десет хиљада, у питању је моја част, а он ни да чује.

ЖИВОТА: Па дабоме, кад тражиш десет хиљада динара. Каква је то част која кошта десет хиљада динара?

МИЛОРАД: Него?

ЖИВОТА: Каквих десет хиљада динара? Радио сам ја с тим артиклима, па знам ваљда вредност једне части. Каквих десет хиљада динара!



МИЛОРАД: Па добро, не мора бити, ал онда немојте тражити од мене да вашу част спасавам.

ЖИВОТА: А кад бих ти дао десет хиљада динара, ти би одржао предавање, је ли?

МИЛОРАД: Па...морао бих...

ЖИВОТА: Спусти ти мало, много је десет хиљада.

МИЛОРАД: Толико сам дужан и дао сам часну реч да ћу у року од четрдесет и осам сати платити.

ЖИВОТА: Дао си часну реч? Зар ти мислиш, бога ти, да то нешто вреди? Иди у коју хоћеш банку па питај: хоће ли да ексконтују твоју часну реч, па ћеш видети колико то вреди.

МИЛОРАД: За мене вреди.

ЖИВОТА: А за мене, видиш, вреди ово предавање.

МИЛОРАД: Ама, какво предавање, побогу оче! Место да једанпут прекинете с тим, а ви ме све више спетљавате.

Натоварили сте ми диплому, натоварили сте ми жену, натоварили сте ми дете, па сад хоћете још и нека предавања.

ЖИВОТА: Све што радим, радим за твоје добро. Кад би ти знао шта ће нам донети ово предавање...! Објасни му, Маро, објасни му да је све то за његово добро. Реци му отворено ко ће бити на предавању.

МАРА: Биће, синко, господин- министрова ћерка; доћи ће због тебе, да те види; тако нам је казала провадацика.

МИЛОРАД: Каква провадацика, кад сам ја жењен!

ЖИВОТА: Па шта? Зар је мало људи који су жењени, па се ражене. То ти остави мени.

МИЛОРАД: И каква министрова ћерка, кад ја ту девојку и не знам!

ЖИВОТА: Па не знаш ни Клару, а жена ти је.

МИЛОРАД: И зато имам вама да благодарим, али рашчистићу ја то, знајте добро да ћу ја то рашчистити.

IX

МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

МАРИЦА (долази споља): Две госпође.

ЖИВОТА: Какве госпође?

МАРИЦА: Оне што су биле пре три-четири дана код вас.

ЖИВОТА: А, то су оне из обданишта. (Милораду) Оне долазе због предавања.

МИЛОРАД: Шта се то мене тиче?

ЖИВОТА: Нећеш дозволити ваљда да се обрукамо? (Марици)  
Нека уђу госпође!

МАРИЦА: Молим! (Оде)

Х

ПРЕЂАШЊИ, БЕЗ МАРИЦЕ

ЖИВОТА: Слушај, ти мораш да спасаваш и себе и мене!

МИЛОРАД: Ја ћу себе већ спасити. (Пође у собу)

ЖИВОТА (дочепала га за пеш од капута): Маро, држи га, хоће да побегне! Држи га!

МИЛОРАД: Хоћете ли ми дати десет хиљада динара?

ЖИВОТА: А држаћеш предавање?

МИЛОРАД: Ако дате!

ЖИВОТА (ломи се, али спази на вратима гђе Протићку и Спасојевићку, те тешка срца одлучи): Добро, даћу ти!

ХИ Г-ЂЕ ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ, ПРЕЂАШЊИ

Г-ЂЕ ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ (у један глас): Добар дан, добар дан, госпођо! (рукују се с Маром) Господине!

ЖИВОТА: Мој син, др Милорад Цвијовић. (Оно др изговара тако да се р јасно чује)

Г-ЋЕ ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ (у један глас): А, наш научник!  
Врло ми је мило, врло ми је мило!

ЖИВОТА: Баш малопре ми мој син рече: тако би волео да се упозна са госпођама које су га позвале.

Г-ЋЕ ПРОТИЋ И СПАСОЈЕВИЋ: Каква част!

ГЋА ПРОТИЋ: Нама то уопште врло ласка!

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Ми смо управо овлашћене...

ГЋА ПРОТИЋ: Наше обданиште број девет...

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Целокупна управа нашег обданишта...

ГЋА ПРОТИЋ: Ми бисмо желели...

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Ја бих вас лепо молила, госпођо Протић,  
дозволите ми...

ГЋА ПРОТИЋ: Молим...

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Можете мислити, дакле, како нас је обрадовало кад смо прочитале у новинама да ће предавању присуствовати и велики научник господин професор Рајсер из Фрајбурга..

ГЋА ПРОТИЋ: То је велика част за нас.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Ми смо управо зато и дошле овамо.

ГЋА ПРОТИЋ: Ми смо раде да лично позовемо др Рајсера.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: А ви ћете најбоље знати да нас упутитите где га можемо наћи...

ЖИВОТА: Немојте га ни тражити, јер право да вам кажем он уопште не воли предавања.

ГЋА ПРОТИЋ: Како, забога, кад у новинама пише да је због тога предавања нарочито и допутовао?

ЖИВОТА: Да, због овога предавања, то је друго: ја само кажем да он уопште не воли предавања, а ово је друго.

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ (Милораду): Хтеле смо још нешто да вас запитамо, господине. Пошто ви први пут излазите пред публику, не би ли било добро да вас једна чланица представи публици... Шта мислите?

МИЛОРАД: Мени је свеједно.

ГЂА ПРОТИЋ: Или би можда господин више волео да га изведу две чланице?

ЖИВОТА: Може и две, али под условом да само једна говори.

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ: Како, уосталом, господин жели.

МИЛОРАД: Не желим ја ништа.

ЖИВОТА: Немојте њега ни питати. Ти филозофи су увек врло чудни људи, њима је све свеједно.

ХИ БЛАГОЈЕ, ПРЕЂАШЊИ

БЛАГОЈЕ (упадне задихан): Ево га, иде!

ЖИВОТА: Ко, море?

БЛАГОЈЕ: Професор Рајсер!

ГЂЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ (скоче усхићено): Ју, то је дивно!

ЖИВОТА (упеортља се): Ама какав Рајсер? Јеси ли ти луд? Што ми га доводиш?

БЛАГОЈЕ: Запео па неће да чује, вели хоће да види Милорадову мајку.

МАРА: Ју, шта има мене да види!

ЖИВОТА: Какву мајку, брате! Видео је Милорадовога оца, па шта има и мајку да види!?!

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ: Тако се радујемо, тако се радујемо;



пружила нам се лепа прилика да лично упознамо и поздравимо чувенога научника.

ЖИВОТА: Јест, лепа прилика. (Благоју) Иди, море, реци му да не долази!

БЛАГОЈЕ: Ама, шта нисам чинио, па не помаже!

ЖИВОТА: Онда идите дођавола и ти и он!

БЛАГОЈЕ (збуњено оде)

### XIII ПРЕЂАШЊИ, БЕЗ БЛАГОЈА

ЖИВОТА: О, мајку му, шта ћу сад? (Милораду, који се слатко смеје) А шта се ти, ког ђавола, смејеш?

МИЛОРАД: Смешан ми ујка Благоје.

ЖИВОТА: Па смешан је, дабоме да је смешан! Па добро, шта ћемо сад?

ГЂА ПРОТИЋ: Ми ћемо га у име управе удружења обданишта

број девет поздравити и заблагодарити му што је чак из Фрајбурга потекао да присуствује предавању свога ученика.

ЖИВОТА (потпуно збуњен): Јест, тако му кажите, само молим вас, будите храбри...то јест, не ви, него ти, Милораде сине, буди храбар...!

МИЛОРАД: Шта имам ја!?!

ЖИВОТА (узврда се и све више се збуњује): Па јес, право кажеш. Онда, Маро, буди ти храбра!

МАРА (отреса се): Шта ја?

ЖИВОТА: Шта ја, шта ја? Па неко треба да буде храбар. Добро, бићу ја, кад неће нико други, бићу ја! Ха, сад сам се сетио. Ја и ти, Маро, и ти Милораде, повући ћемо се тамо у собу; оставићемо госпође нека га оне поздраве, па дабоме, ми бисмо им само сметали. Шта ћемо ми овде?

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ: Али, забога, то не иде!

ГЂА ПРОТИЋ: Па он вам долази у посету!

ЖИВОТА: Јесте, то је истина, само ја нисам рад да вам сметам.  
(Отварају се врата) Ево га!

XIV БЛАГОЈЕ, ДР РАЈСЕР, ВЕЛИМИР, ПРЕЂАШЊИ

БЛАГОЈЕ (грозно збуњен и ушепртљан, улази први): Изволте,  
изволте! (Кад је ушао Рајсер) Част ми је представити вам...  
господин Живота, отац Милорадов.

ЖИВОТА: Ама откуда ја отац, што ти мене мешаш?!?

БЛАГОЈЕ (још више збуњен): То јест, отац сам ја, а господин је  
мајка!

ГЂЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ: Ију!

МАРА (крсти се)

МИЛОРАД (заценио се од смеха)

ВЕЛИМИР (љути се и хтео би да спасе ситуацију...Благоју) Али,  
забога, оче, ево је мајка!

БЛАГОЈЕ: Па на њу ја и мислим. (Рајсеру, представајући Мару)  
Част ми је представити вам Милорадову мајку!

РАЈСЕР (говори као човек који је из књиге учио језик, лагано,  
слог по слог): Моје поштовање, госпођо, ја много ценим вашег  
сина!

ЖИВОТА: Молим, изволте!

РАЈСЕР: Он је одличан млади научник.

ГЂЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ (Животи): Представите нас,  
молимо вас, представите нас!

ЖИВОТА (Благоју): Представи их ти!

БЛАГОЈЕ: Ја их не познајем.

ГЂЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ (прилазе Рајсеру и  
једновремено) Ми смо, поштовани господине, чланице управе  
удружења обданишта број девет. То обданиште које је тако важна  
социјална установа...

РАЈСЕР (Велимиру): Молим вас, преведите ми то што говоре госпође.

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ (гђи Протић): Па да, господин не може да разуме кад ви не дозвољавате да му ја сама објасним...

ГЂА ПРОТИЋ: Молим, извол`те!

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ: Ми смо, поштовани господине професоре, чланице управе обданишта број девет...

ГЂА ПРОТИЋ: То обданиште, које је тако важна социјална установа...

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ: Одржаће једно јавно предавање.

ЖИВОТА (поверљиво Благоју): Сад ће да пукне!

ГЂА ПРОТИЋ: То предавање одржаће нам ваш одлични ученик (показује Милорада), господин доктор Милорад Цвијовић.

РАЈСЕР (збуњен) То јест...

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Господин Живота Цвијовић, његов поштовани отац (показује на Животу)...

БЛАГОЈЕ (поверљиво Животи): Пукло је!

ГЋА ПРОТИЋ: Био је тако љубазан те нам је помогао да задобијемо господина.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Ми смо пресрећне што се ви, поштовани господине професоре, на глас о томе кренули чак из Фрајбурга, да присуствујете томе предавању.

РАЈСЕР (Велимиру): Ја ништа не разумем. Какво ћете то предавање ви држати?

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Али не господин, већ господин доктор Милорад Цвијовић. (Показује на Милорада)

РАЈСЕР: Па да, господинов син! (Показује на Благоја)

ГЋА ПРОТИЋ: Ах, не! Господинов син! (Показује на Животу)

ЖИВОТА (Протићки): Ама, немојте мене мешати!

РАЈСЕР (Животи): Па добро, чији сте ви отац?

ЖИВОТА: Не знам!

МАРА: Ју, црни Живота!

РАЈСЕР (Благоју): А чији сте ви отац?

БЛАГОЈЕ: Не знам.

ГЋА ПРОТИЋ (Животи): Али, господине, ваш син, господин доктор Милорад Цвијовић, држи предавање?

РАЈСЕР: Пардон, госпођо, доктор Милорад Цвијовић је господинов син! (Показује на Благоја)

БЛАГОЈЕ: Тако је!

ГЋЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ: Ију!

ЖИВОТА: Ствар је, као што видите, потпуно јасна и најбоље би било да о томе више не говоримо.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Али ми не знамо...

ГЋА ПРОТИЋ: Коме да се обратимо?

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ (Мари): Молим вас, госпођо, будите добри па нам ви реците ко је отац вашег сина...

МАРА: Откуд ја то знам!

ГЋЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ: Ију!

МИЛОРАД: Забога, мајка, шта говориш?

МАРА: Па зар ја знам шта говорим, сплела сам се као пиле у кучине.

ГЋЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ: Молимо вас, ствар је утолико нејасна...

ЖИВОТА (који се све до сад савлађивао, плане): Ама ућутите ви једанпут! Шта се ви мешате у моје фамилијарне ствари? Шта има обданиште број девет да се меша у моје фамилијарне ствари? Мало ми је зар Пепика, него сад још и обданиште број девет?



ГЋЕ СПАСОЈЕВИЋ И ПРОТИЋ (увређено): Господине!

РАЈСЕР (хоће да утиша): Ипак, даме су у праву. Оне желе...

ЖИВОТА (пламти): Пази га сад и овај! Ама шта сте ми се ви ког ђавола попели на главу? Потегли сте чак из Фрајбурга да расправљате моје фамилијарне ствари. Ено вам ваше Византије, а оставите на миру моју фамилију. Тај ваш Фрајбург овде ми се попео! Доста је, брате! (Дрекне) Доста, разумете ли?!?

СВИ (опште узбуђење и међусобно објашњавање. Велимир покушава да умири Рајсера; Спасојевићка и Протићка објашњавају се са Благојем и Маром, Милорад стоји по страни и слатко се смеје)

ЖИВОТА (очајно, сам себи): Пепика, несрећни Пепика, видиш ли шта си ми направио?!?

ЗАВЕСА

## ТРЕЋИ ЧИН

1.

МИЛОРАД, МАРИЦА

МИЛОРАД (лежи на отоману, а ноге испружио на једну столицу.  
Пуши нервозно)

МАРИЦА (долази споља): Господине!

МИЛОРАД (дрекне и скочи): Шта је? Јесам ли рекао да ме нико  
не узнемирава?

МАРИЦА: Хтела сам...

МИЛОРАД (дочепа јастучиће и гађа је): Напоље! Напоље!

МАРИЦА (побегне у леву собу)

2.

МИЛОРАД, СЛАВКА, МАРИЦА

МИЛОРАД (легне као и раније и настави пушење)

СЛАВКА (долази из леве собе, а за њом Марица кријући се иза њених леђа)

МИЛОРАД (скочи као и раније и дочепа јастук): Ама, јесам ли казао....?

СЛАВКА (прилази му): Умири се, забога! (Док му она прилази, Марица искористи прилику и побегне на спољна врата). Шта ти је од јутрос?

МИЛОРАД: Шта ми је? Ти ме још питаш шта ми је, а ја се чудим да нисам још почео да уједам људе. А и то ћу почети да радим, видећеш, и то ћу радити.

СЛАВКА: Али зашто, забога?

МИЛОРАД: Како можеш питати зашто? Па зар ниси сопственим очима видела бруку коју ми је отац са оним предавањем приредио?

СЛАВКА: То је истина; збунио си се, врло си се неспретно збунио. Било је непријатно за све нас кад се публика почела грохотом смејати. Да сам могла, побегла бих из сале.

МИЛОРАД: А како да се не збуним, кад отац дао оној филозофској фантазији Велимиру да ми напише предавање, а онај - чуј, молим те, шта је написао. (Вади из џепа рукопис и чита). “У контемплативно интуистичко-виталистичком излагању флукуантних логоцентричних и биоцентристичних проблема, сукобио сам се са деризорним профанацијама климактеричке културе“. Ајде, ајде, изговори ти то! Знаш ли ти, кад сам запао у ове речи, изгледало ми је као да сам залутао у непроходну џунглу у којој урлају дивље звери. Мало је требало па да и ја почнем урлати. Ето, и ти ме питаш зашто сам се збунио.

СЛАВКА: Па зашто си пристао, забога, да држиш то предавање?

МИЛОРАД: Што? Морао сам, уценио ме отац у часу неприлике, кад ми је пошто-пото требало десет хиљада динара.

СЛАВКА: Гонила те је каква банка?

МИЛОРАД: Не, гонила ме је једна жена.

СЛАВКА: Боже, браца!

МИЛОРАД: Лепа жена.

СЛАВКА: И због тога само?

МИЛОРАД: Него? Због тога, дабоме! Банка није никад тако опасна као лепа жена. Банка те опомене, па протестује, па утужи, па тек онда суд доноси извршно решење; жена, то је стално протестована меница и увек извршно решење.

СЛАВКА: Боље би било да се ти оставиш тих својих теорија.

МИЛОРАД: Па да се посветим ваљда филозофији?

СЛАВКА: Не кажем, али...

3.

МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

МАРИЦА (на задњим вратима, али не сме да уђе, већ само протурила главу): Господине, једна госпођа жели...

МИЛОРАД (дрекне): Каква госпођа?

МАРИЦА: Једна с дететом.

МИЛОРАД: То је? (прибира јастуке и остале предмете): Она ће ми платити за све.

СЛАВКА: Али забога, браца!

МИЛОРАД: Пусти ме. То је она госпођа из обданишта број девет. Рекла ми је синоћ да ће данас доћи с децом из обданишта да ми се захвале.

СЛАВКА: Па утолико пре немој бити груб.

МИЛОРАД: И столицама ћу је гађати. То обданиште ми је дошло главе. (Марици) Нека уђе!

СЛАВКА: Ја ћу се уклонити. Не смем да будем присутна. (На вратима своје собе) Уздржи се, молим те, браца!

4.

МИЛОРАД, КЛАРА СА ПЕПИКОМ

МАРИЦА (пошто је извукла главу, пропушта Клару која води једног четворогодишњег малишана)

МИЛОРАД (потегне да је гађа јастуком)

КЛАРА (Тргне се, изненађена оваквим сусретом): Пардон!

МИЛОРАД (видевши да то није представница обданишта, већ једна лепа и љупка дама, спушта полако руку с јастучетом)

КЛАРА: Извините, ја тражим господина Милорада Цвијовића.

МИЛОРАД: То сам ја.

КЛАРА: Мислим, доктора Милорада Цвијовића.

МИЛОРАД: То сам ја.

КЛАРА: Али не, господине, ја говорим о моме мужу.

МИЛОРАД: Е па, то сам ја.

КЛАРА: Ви се извесно шалите, господине?

МИЛОРАД: Не, госпођо, уверићете се да сам то ја.

КЛАРА: Ја, господине, познајем добро свога мужа.

МИЛОРАД: Па ипак, госпођо, то сам ја!

КЛАРА: Боже, да ли се ја можда погрешно изражавам вашим језиком?

МИЛОРАД: А не, госпођо Клара, ви врло добро говорите. Изненађује ме како добро говорите. Пепика извесно не зна наш језик? Оди, Пепика, код мене!

КЛАРА: Ви знате детиње име?

МИЛОРАД: Како, забога, не бих знао детиње име? Оди, мали, оди к мени, не бој се! Чудновато, не личи нимало на мене.

КЛАРА: Али господине... С ким имам част?

МИЛОРАД: Па ја сам се, госпођо, већ представио.

КЛАРА: Не могу мислити да сам погрешила адресу, утолико пре што ви, ето, знате моје име и име мога детета. Или да ви случајно немате исто име и презиме као мој муж?



МИЛОРАД: Свакојачо да имам исто име и презиме; ја не могу имати друго, као што ви не можете имати другог мужа осим мене.

КЛАРА: Ја вас молим, објасните ми овај сусрет, ја не умам да се снађем.

МИЛОРАД: Тешко ми је објаснити вам кад ви не верујете да се ја зовем др Милорад Цвијовић.

КЛАРА: Добро, пристајем да верујем...Па ипак...

МИЛОРАД: Па ипак не верујете. Уверићу вас, дакле. Верујете ли ви да мајка која ме је родила зна ко сам ја?

КЛАРА: Је ли овде госпођа мајка?

МИЛОРАД: Да, и зваћемо је одмах. (Звони)

КЛАРА: Ја вас молим, она ће ми извесно објаснити.

5.

МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

МАРИЦА: Молим!

МИЛОРАД: Идите, зовите мајку. Реците: стигла је госпођа Клара са Пепиком.

МАРИЦА: Молим! (Оде лево)

6.

МИЛОРАД, КЛАРА

КЛАРА: Како, зар госпођа мајка очекује мој долазак?

МИЛОРАД: Разуме се. Уосталом, зар нисте писали?

КЛАРА: Да, али њему, моме мужу.

МИЛОРАД: И поздравили сте гроспапу и гросмаму.

КЛАРА: Да, све то, само... Ја просто не могу да дођем себи. Такав преображај је апсолутно немогућ; ви чак и не личите на мог мужа.

МИЛОРАД: Не осећам никакву опотребу да личим на њега, али вам дајем часну реч да ја потпуно личим на доктора Милорада Цвијовића.

КЛАРА: Не знам, можда...

МИЛОРАД: Уосталом, ево мајке, она ће вам то потврдити.

7.

МАРА, ПРЕЂАШЊИ

КЛАРА (потрчи Мари у сусрет и љуби јој руку): Мама, мама, тако се радујем!

МАРА (збуњена): Ја овај... па јест!

КЛАРА (узме дете): Пепи, херцхен, кисе ди ханд дер grosмама!  
Дас ист дајне grosмама!

МАРА (још више збуњена): А то је Пепика? Ја не знам како сад...  
Милораде, сине, шта да радим?

МИЛОРАД: Па загрли унуче.

МАРА: Па јест, дете није криво. (Пољуби дете. Клари) А дошли сте... Кад сте дошли?

КЛАРА: Пре пола сата.

МАРА: Сами? Зар вас није дочекао муж?

КЛАРА: Није.

МИЛОРАД: То није лепо од њега.

КЛАРА: Ја нисам знала тачно да одредим ни воз ни сат у који стижем. (Грли Мару) Мама, ви тако добро изгледате. Милорад ми је увек говорио најлепшим речима о вама, он се хвалио вашом љубављу. Он се хвалио да сте ви најплеменитија мајка на свету.

МАРА (грлећи и мазећи Милорада): Све су мајке такве. А што ниси казао госпођи и то да си ти јединац и да си ти моја маза?

КЛАРА: Али не тај господин!

МАРА: Него?

КЛАРА: Мени је све то говорио мој муж!

МАРА: Ваш муж? Е, његову мајку не познајем!

МИЛОРАД: И ја је не познајем.

КЛАРА (згрануто): Како?... Па зар...? ...Ја вас молим, госпођо, објасните ми ви шта је ово са мном. Ја сам овде страна, у туђем сам свету, не познајем овдашње обичаје и навике; не знам шта је шала, а шта није. Ја вас молим, објасните ми све ово.

МАРА: А ко ће мени да објасни? И ја сам се, синко, нашла у чуду, па не умем да се снађем.

КЛАРА (показујући Милорада): Господин каже да је мој муж.

МАРА (Милораду): Зар си јој казао? То није требало, можда ће се отац љутити. (Клари) Он јесте ваш муж, али молим вас, немојте то никоме говорити, то се не сме знати.

КЛАРА: Али госпођо, забога... па то је ужасно! Шта је ово, шта се догађа? Боже мој, боже мој! (удари у плач)

МАРА (прилази јој тешећи је): Немојте плакати, забога, неће то тако остати! Учинићемо ми већ све што треба да разведемо ваш брак!

КЛАРА (диже главу): Да разведете? А зашто?

МАРА: Па забога, не можете ви остати његова жена!

КЛАРА: Али зашто?

МАРА: Зашто? Зашто? Ја не знам да вам кажем зашто. Милораде, душо, објасни јој ти.

МИЛОРАД: То ће јој најбоље отац објаснити. (Клари ) Гроспапа ће вам то најбоље објаснити.

КЛАРА: А где је господин?

МИЛОРАД: Он моментално није код куће, али доћи ће.

КЛАРА (нестрпљиво): Ох, ко ће то дочекати!

МИЛОРАД: Али, мајка, госпођа је путница, уморна је. Пефика је извесно и гладан.

МАРА: Ју, истина! Извол`те, извол`те овамо, да сачекамо Животу. Извол`те.

МИЛОРАД: Изволте, госпођо, ви сте код своје куће.

КЛАРА: Хвала.

МАРА: Извол`те. (Показује јој собу лево и полази за њом)

МИЛОРАД (задржава Мару): Мама, па лепа, болан, ова моја жена!

МАРА (мане руком да ћути и одлази за Кларом)

МИЛОРАД (идући за њима, сам себи): Ко би то рекао да ја имам тако лепу жену!

8.

ЖИВОТА, БЛАГОЈЕ

ЖИВОТА (после краће паузе долази још споља свађајући се са Благојем): Зајео си ти мени бар осамдесет слушалаца.

БЛАГОЈЕ: Ама, нисам кад ти кажем.

ЖИВОТА: Дао сам ти паре да купиш сто улазница и поделиш људима који ће аплаудирати, и није их десетак запљескало. Зајео си бар осамдесет улазница.

БЛАГОЈЕ: Било је, брате, и аплауза.

ЖИВОТА: Ама, како било? Затапшало неколико њих као од беде, а кад се Милорад збунио и запетљао, свих сто твојих улазница тако су се слатко смејале као да су бесплатне управо зато да се смеју.

БЛАГОЈЕ: То су се смејали они што су платили улазнице, а њима не можеш забранити; они су се о своме трошку смејали.

ЖИВОТА: Будале, да их пита човек зашто су се смејали? Због оних страних речи, а не знају да филозофија није филозофија ако се не каже страним речима. Ето, реци ти мени шта значи то (на слокове) анитиципативна динамика. Једва сам научио напамет. Ајде, кажи ми шта то значи.



БЛАГОЈЕ: Не знам!

ЖИВОТА: Па не знаш, дабоме, а у томе видиш и јесте  
филозофија: да ти не разумеш оно што ја кажем, а ја да не  
разумем оно што ти кажеш.

БЛАГОЈЕ: Па јесте.

ЖИВОТА: То је филозофија, а не оно да ја теби дам паре за сто  
улазница, а ти да купиш свега двадесет.

БЛАГОЈЕ: Опет ти!

9.

МАРА, ПРЕЂАШЊИ

МАРА (долази водећи Пепику)

ЖИВОТА (кад је спази, запрепасти се и претрне): Маро...да  
није...?

МАРА: Јесте!

ЖИВОТА: Пепика?

МАРА: Јесте!

ЖИВОТА: Тако ти Бога, је л то он?

МАРА: Па он, кад ти кажем.

ЖИВОТА: Пепика! Боже мој, Боже мој! ( Потресен, заплаче се и брише сузе марамом)

БЛАГОЈЕ: Па зашто плачеш сад?

ЖИВОТА: Забога, унуче!

БЛАГОЈЕ: Па откад ти је то, брате, унуче?

ЖИВОТА (тргне се и промени лице): Па јест, право кажеш, а ја запео па за туђе дете плачем.

МАРА: Баш и ја те гледам, па...

ЖИВОТА: Заборавио сам се, а ако хоћеш, формално ми јесте унуче.

МАРА: А добро неко дете: ћути, не ларма.

ЖИВОТА: Па не ларма, дабоме, рођено је у Швајцарској; није код нас па да ларма од рођења па до смрти. А јеси ли, бога ти, њему казала шта је он све нама починио?

МАРА: Ко ме?

ЖИВОТА: Па Пепики!

МАРА: Боже мој, Живота, па дете!

ЖИВОТА: Дете јесте, али треба да зна, треба му рећи нека зна. Слушај ти, Пепика синко, ово што ћу ти рећи. (Он се у даљем разговору заноси и говори са највећом збиљом као да га одиста ко слуша) Немој на једно уво да примиш, а на друго да пустиш, него упамти сваку реч. Родио си се, добро; твоја приватна ствар, у то нема права нико да се меша; али, брате, немаш ни ти права да се мешаш у туђе приватне ствари. А ти, брате, чим си се појавио на свет, умешао си се у моје рачуне и планове и тако си

их замрсио и запетљао да их ја могу само божјом помоћи распетљати. Ево само један пример да ти кажем, да бих те уверио, да не кажеш да говорим тек онако. Видиш ли ти, на пример, колики је твој стомачић, не можеш у њега да спакујеш ни пола киле трешања, а ти потегао па прогута четири стотине и седамдесет километара трансбалканске железнице, четири вијадукта и седам тунела. А знаш ли ти шта то значи: јеси ли чуо који пут за трансбалканску железницу? Ниси, дабоме. А знаш ли бар шта је то трансбалканска железница, па трансатлантски саобраћај, па Трансилванија, па... (Благоју) шта беше оно још?

БЛАГОЈЕ: Трансвал.

ЖИВОТА: Трансвал, јест! Ето, то си ти мени, видиш, починио!

БЛАГОЈЕ (Пекики): Ферштест ду?

ЖИВОТА (Благоју): Ферште он или неферште, све ми је једно, само нека чује шта му говорим. (Пекики) Па онда, синко, ја разумем да одрастеш, па рецимо не свршиш школу и, не знајући чиме да се занимаш, постанеш рецимо вуцибатина и као такав фалсификујеш признанице, чекове, упутнице, менице и друге ствари. Добро, то разумем кад одрастеш, али си се ти, синко мој, већ родио као фалсификат. Па је л то лепо? Ајде, реци, је ли

лепо?!? Ти уопште ниси дете, ти си фалсификат! И питам те ја, тебе, зашто си, брате, ти баш мене изабрао да моје име потпишеш на твоју меницу? Е, Пепика, за то ћеш да се убришеш; извини, ал за то ћеш да се убришеш!

МАРА: Боже, Живота, говориш као да те дете разуме.

ЖИВОТА: Хтео сам само да му кажем, да не рече после што му нисам казао. А и лакнуло ми, право да ти кажем, чисто ми лакнуло кад сам му све овако у очи казао.

МАРА: То кажи ти његовом оцу.

ЖИВОТА: Казао сам и њему, него шта...А, овај, је ли, Пепика није дошао сам?

МАРА: Ту је и она.

ЖИВОТА: Клара?

МАРА: Јесте!

ЖИВОТА: Па шта каже?

МАРА: Не каже ништа, збуњена је, не уме да се снађе и једнако плаче. Ено је тамо са Славком и Милорадом.

ЖИВОТА: Кажи ти Милораду да он није њен муж.

МАРА: Па зна, забога, де!

ЖИВОТА: Па зна, не кажем да не зна, али да не заборави. А је ли ту Велимир?

МАРА: Није, послао је Милорад да му јаве.

ЖИВОТА: Е, добро!

МАРА: Ја дођох, знаш, она би хтела да ти пољуби руку.

ЖИВОТА: Шта има да ми љуби руку?

МАРА: Па опет, како ћеш? Не можеш да избегнеш! Да је зовнем?

ЖИВОТА: О, брате, не знам шта да радим. Шта велиш, Благоје?

БЛАГОЈЕ: Па сад, колико руку да ти пољуби, то може. Само, знаш, ти то хладно прими, немој да се потресеш па да заплачеш.

ЖИВОТА: Шта имам, ког ђавола, да заплачем?

БЛАГОЈЕ: Па велим, малопре кад си видео Пепику заплакао си.

ЖИВОТА: Оно сам се ја преварио. Иди ти, Маро, тамо. Сад ћу ја, имам само са Благојем да уредим једну ствар.

МАРА: Добро! (Пепики) Ајде, Пе... Ју, убио ме Бог, да умем да му кажем. Ајде! (Оде с Пепиком)

10.

ЖИВОТА, БЛАГОЈЕ

ЖИВОТА: Па сад, Благоје, као што видиш, ту је, дошла је. Сад немамо где, ваља се одлучити шта ћемо. Отерати је не можеш, је ли? А да јој понудиш паре да се врати, и то не вреди. Примиће паре, отићи ће, па шта? Мој син ће опет остати жењен човек, па шта сам онда учинио? Морамо нешто паметније смислити. `Ајде да те чујем! Седео си у универзитетској фотељи, дедер ти мени сад, ако умеш, дај какав универзитетски савет. Ајде, да те чујем.

БЛАГОЈЕ: Па ја ти рекох, Живота, а ти размисли, па ћеш видети да друкче не може бити.

ЖИВОТА: Мислиш то?

БЛАГОЈЕ: То, да боме, да је ухватимо у неверству и на основу тога твој син затим да поведе бракоразводну парницу!

ЖИВОТА: Па зар он не може да поведе бракоразводну парницу и без неверства?

БЛАГОЈЕ: Може, да каже да се други венчао на његово име, па тај други после да каже како је и зашто то учинио.

ЖИВОТА: Опет ти то! Прескочи већ једанпут то, па реци што друго ако знаш.

БЛАГОЈЕ: Може и овако, рецимо, да каже: не трпим је, не слажемо се, па онда да добије пресуду којом га осуђују на продужење брачног живота.

ЖИВОТА: Таман!



БЛАГОЈЕ: Видиш и сам да је најбоље онако.

ЖИВОТА: Па добро, ајде, како мислиш да изведемо ствар?

БЛАГОЈЕ: Онако како сам ти говорио. Наићи ће Велимир, је ли?

ЖИВОТА: Јес, звали су га.

БЛАГОЈЕ: Они су муж и жена, нису се видели више од годину дана, је ли? Полетеће једно другом у загрљај и то је неверство, јер је она жена твога сина. Доста ти је два сведока и свршена ствар. Ти знаш кад ја нешто испланирам да то иде као намазано.

ЖИВОТА: Па јест, ти си ми испланирао и Пепику, па ми је дошао као намазан.

БЛАГОЈЕ: Ја сам ти испланирао диплому, и добио си је, а Пепику ти је испланирао Велимир.

ЖИВОТА: А где су ти твоји сведоци што си ми их препоручио?

БЛАГОЈЕ (гледа у сат): Чудно ми је што их већ нема, а рекао сам им тачно у једанаест да буду овде. Чекај да видимо! (Звони)

11.

МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

МАРИЦА (долази): Молим!

БЛАГОЈЕ: Јесу ли долазили један господин и једна госпођа?

МАРИЦА: Нису, господине.

БЛАГОЈЕ: Чим дођу, уведите их овамо!

МАРИЦА: Молим! (Оде, али се одмах врати) Овај час су дошли један господин са госпођом.

БЛАГОЈЕ: То су они. Нека уђу!

МАРИЦА (пропуштајући Сојку и њеног мужа)

12.

СОЈКА, СОЈКИН МУЖ, ЖИВОТА, БЛАГОЈЕ

БЛАГОЈЕ (пошто су ушли, представља их Животи): Ето, то су

госпођа Сојка и њен муж.

ЖИВОТА: Мило ми је.

СОЈКА: Нас је позвао господин Благоје.

ЖИВОТА: Да, он вас је препоручио. Каже, вешти сте у том послу.

СОЈКА: Како да не, забога! Па ја и господин Сима вршимо са успехом тај посао већ толико година.

ЖИВОТА: Који господин Сима?

СОЈКА: Па мој муж.

ЖИВОТА: Па зашто га зовете господин Сима?

СОЈКА: Знате, он и јесте мој муж, а и није. Ми живимо, истина, заједно и под истим кровом, али смо се развели још пре пет година.

ЖИВОТА: И ви? А зашто побогу?

СОЈКА: Па због радње, због посла! Кад сведочимо као муж и

жена, увек то има мање вредности јер се сматра да смо се договорили. Овако као разведени ми представљамо два самостална сведока: он је Сима Јечменић, а ја сам Сојка Пурић. Па зато ја њему увек кажем господин Сима, а он мени госпа Сојка, да бисмо се навикли на то те да пред судом представљамо два страна лица.

ЖИВОТА: А ви то сведочење обављате сасвим као радњу?

СОЈКА: Да, али само у бракоразводним парницама.

ЖИВОТА: И имате доста посла?

СОЈКА: Како да не, забога? Па то вам је данас мода: политика, фудбал и разводи бракова. Тиме се данас цео свет занима. Венчају се, проживе кој` месец, засите се, па хајд` развод брака. А где ћеш развод брака без сведока?

ЖИВОТА: И доноси вам то?

СОЈКА: Па доноси. Разуме се, зависи много од квалитета сведоџбе. Друга је такса за: чули смо то и то; друга за: видели смо то и то, а друга: затекли смо...

ЖИВОТА: То и то.

СОЈКА: Није то и то, него оно и оно.

ЖИВОТА: Оно?

СОЈКА: Па дабоме!

ЖИВОТА: То је ваљда најскупље?

СОЈКА: Не, најскупља је лажна заклетва.

ЖИВОТА: Па зар и то обављате?

СОЈКА: Зашто да не, ако је потребно?

ЖИВОТА: Па то је грех.

СОЈКА: То је грех у свим другим парницама, али у  
бракоразводним није. Док с једне стране грешиш што се лажно  
кунеш, с друге стране чиниш богоугодно дело што помажеш да  
се двоје ослободе једно другог.

ЖИВОТА: Па то значи тај вам посао може лепу пару донети?

СОЈКА: Још кад би се нашао какав финансијер да уложи извештан капитал, наш би се посао могао лепо развити.

ЖИВОТА: Како развити?

СОЈКА: Могле би се, на пример, лиферовати сплетке и интриге. Каквом мужу, потребно је, рецимо, да се отресе жене, а нема разлога. И шта ће друго него дође код нас да му лиферујемо једну интригу.

ЖИВОТА: А ја сам мислио да се код нас сплетке и интриге лиферују бесплатно.

СОЈКА: Да, лиферују се, не кажем да се не лиферују, али те интриге се шапћу, а за развод брака је потребно гласно да се кажу. То се плаћа.

ЖИВОТА: Изгледа одиста да сте ви добро упућени у посао.

БЛАГОЈЕ: Па зар бих ја иначе препоручио госпођу?

ЖИВОТА: Дакле, како ви мислите да изведемо ову моју ствар?

СОЈКА: Како год ви желите, ми вам стојимо на расположењу.

ЖИВОТА: Објасни, Благоје, госпођи свој план.

БЛАГОЈЕ: Ево у чему је ствар. Газда-Животина снаја, рецимо, неверна је своме мужу.

СОЈКА: Молим само једно питање: је ли она онако помало?

ЖИВОТА: Ко ће је знати? Женско је!

СОЈКА: Шта ћете кад је женској то од Бога суђено да врдне па не може мимо божје наредбе! А је л она излази гдегод; иде ли где; има ли пријатељица или тако неког?

БЛАГОЈЕ: Чекајте, да вам ја све по реду кажем. Дакле, она је овде и неће нигде излазити, али се сваки час може десити да дође један младић, и чим тај младић дође, она ће му полетети у загрљај.

СОЈКА: Јесте ли ви сигурни у то?

БЛАГОЈЕ: Како да нисам!

ЖИВОТА: Сигурни смо, дабоме!

БЛАГОЈЕ: И нама треба у томе тренутку два сведока који ће видети да су се они загрлили.

СОЈКА: Видети? Хм, тешко је то видети, али ми можемо сведочити и ако не видимо.

ЖИВОТА: Не, не, ја бих волео баш да видите.

СОЈКА: А хоће ли се хтети они пред нама пољубити?

ЖИВОТА: Хоће, брате!

БЛАГОЈЕ: Ја мислим да би ипак много боље било кад бисте се ви сакрили, рецимо, у ову собу, па да искрснете уједанпут кад су они у загрљају.

ЖИВОТА: Јесте, то би било zgodније.



СОЈКА (размишља): Може, може! Само, како ћемо знати кад треба да испаднемо?

ЖИВОТА: Морали бисте да вирите кроз кључаоницу.

СОЈКА: Не, него кад би нам неко дао знак.

ЖИВОТА: Па ето Благоје.

БЛАГОЈЕ: Какав знак?

СОЈКА: То је најлакше, испустити нешто што ће треснути (Разгледа) Ето, могли би овај послужавник. (Узме га и испусти те овај зазвекће) Добро је, чује се.

ЖИВОТА: Видиш, то је добро. Шта велиш, Благоје?

БЛАГОЈЕ: Добро.

ЖИВОТА: Слажете ли се и ви, господин Симо, са тим планом?

СОЈКИН МУЖ: Извините, ја не смем да говорим. Мени је жена забранила да говорим чим има некога страног са нама.

СОЈКА: Та манте га дођавола, морала сам да му забраним.  
Брбљив је, те ми цео посао поквари. И кад идемо у суд на сведочење, ја морам да му напишем шта да каже те да научи напамет, па тек кад га ја преслишам, одведем га на суд.

ЖИВОТА: Па добро, нека тако буде. Само морамо пожурити јер онај може сваки час наићи.

БЛАГОЈЕ: Да их одведемо у ову собу?

ЖИВОТА: Јест, тамо!

БЛАГОЈЕ: Извол`те! (Одводи их у десну собу, оставља их тамо и одмах се враћа)

13.

ЖИВОТА, БЛАГОЈЕ

ЖИВОТА: Нека израђена жена.

БЛАГОЈЕ: Па кад јој је то занат.

ЖИВОТА: Не запитих је, море, шта ће да тражи за овај посао.

БЛАГОЈЕ: Па по ценовнику! Има она утврђен ценовник.

ЖИВОТА: А чим се то сврши, ја ћу адвокату, да ми напише тужбу.

БЛАГОЈЕ: А хоће ли је Милорад потписати?

ЖИВОТА: Па по ценовнику, има и он утврђен ценовник. За једно јавно предавање десет хиљада динара; за један потпис на тужбу за бракоразводну парницу... видећемо већ колико.

14.

МАРА, ПРЕЂАШЊИ

МАРА (појави се на вратима): Хоћеш ли доћи, Живота, или да она дође овамо?

ЖИВОТА: Ево, ево идем!

МАРА (повуче се)

ЖИВОТА (пође па застане): Овај... ето, не знам ни како да се понашам.

БЛАГОЈЕ: Што можеш хладније.

ЖИВОТА: Па јест! (Пође па се осврне) А ти, овај... пази на послужавник. (Оде)

15.

БЛАГОЈЕ, ГЋА ДРАГА

БЛАГОЈЕ (оде и намешта послужавник да му буде при руци)

ГЋА ДРАГА: Добар дан желим!

БЛАГОЈЕ: О, добар дан, пријо!

ГЋА ДРАГА: Баш добро, пријатељ-Благоје, те се с вама нађох, да вас онако насамо припитавам.

БЛАГОЈЕ: А шта?

ГЋА ДРАГА: Шта беше, Бога вам, ономе младоме доктору да се онако обрука на предавању?

БЛАГОЈЕ: Па не може се рећи да се обрукао.

ГЋА ДРАГА: Ама како да није кад се публика тресла од смеха?

БЛАГОЈЕ: Ах, публика! Публика је платила улазницу и она за своје паре има права да се смеје, а има права и да плаче. На то не треба гледати. Али ја сам разговарао са научницима, са професорима универзитета - ја имам, знате, врло интимне везе са професорима универзитета па они сви признају да му је предавање било високо научно. Са многима сам, верујте, разговарао и они се диве.

ГЋА ДРАГА: Добро то, што се тиче науке, ја у то нећу да се мешам, нити желим да вређам науку. Само шта му би да се збуди, сплете се и замуца, па поче наопако да говори речи?

БЛАГОЈЕ: То јесте, али томе смо ми криви, а не он.

ГЋА ДРАГА: Зашто ми? Он је говорио.

БЛАГОЈЕ: Па ипак, ми смо криви. Рекли смо му да ће предавању присуствовати ћерка министра саобраћаја. То не би било ништа, јер напослетку предавање је јавно, могу присуствовати ћерке целе краљевске владе, па ништа; и оне су слушаоци као и сваки други слушалац. Али ми њему пред само предавање обратимо

пажњу да она седи са својом мајком, госпођом министарком, одмах у првом реду лево. И он, богами – то ми сам прича - лепо је говорио док му једнога тренутка не паде на памет да је потражи очима. Њихови се погледи, каже, среташе, и он осети нешто, нешто... не знам како се то каже...

ГЂА ДРАГА: Па нешто, тако се каже.

БЛАГОЈЕ: Е па то! Осети нешто, заигра му срце и навуче му се мрак на очи.

ГЂА ДРАГА: Допала му се?

БЛАГОЈЕ: Ама како да није, допала му се те још како! И ето због тога се збунио; заиграше му слова као да играју ђурђевку. Ш му је изгедало као Ф, Ф као Ц, Ц као Р, Р као Ш, а Ш као А. Све наопако и он тако наопако и поче да чита. Опчинила га лепотом па му се изменила и слова и ето ти! Ту би се збунио и ректор универзитета, а камоли он.

ГЂА ДРАГА: Па јест, може, не кажем да не може, ал има нешто друго много горе.

БЛАГОЈЕ: Е, а шта то?

ГЋА ДРАГА: Молићу вас само, пријатељ – Благоје, да будете искрени да се не брукамо.

БЛАГОЈЕ: Што се искрености тиче, то рачунајте слободно на мене. А чега се то тиче што имате да ми кажете?

ГЋА ДРАГА: Не могу ни сама да верујем, ал опет, шапуће се, знате како је кад се шапуће...

БЛАГОЈЕ: Па шта се то шапуће?

ГЋА ДРАГА: Шапуће се да је млади доктор Цвијовић ожењен.

БЛАГОЈЕ: Ето ти сад! Буди Бог с нама!

ГЋА ДРАГА: Кажем вам, шапуће се.

БЛАГОЈЕ: Па да је истина, не би се то шапутало; казало би се да сви чују.

ГЋА ДРАГА: Па откуд такав глас да изађе?

БЛАГОЈЕ: Интрига, шта може бити друго го интрига?

ГЋА ДРАГА: Замислите каква би то брука била; мене би као последњу варалицу избацили из куће господин министрове и ја бих... Ју, ју, ју, не могу чисто ни да замислим!

БЛАГОЈЕ: Та идите, молим вас, па зар би ми за жењеног човека тражили девојку?

ГЋА ДРАГА: А чија би то могла бити интрига?

БЛАГОЈЕ: Рећи ћу вам. Дечко леп, је ли, лепо васпитан, велики научник, има урамљену докторску диплому - другим речима: младић пред којим стоји велика каријера и сјајна будућност. А поред тога још син врло богатих родитеља, јединац, једини наследник. Е па, може ли бити боље партије за женидбу од њега? И зато, видите, навалиле провадацике на Животу, навалиле, као муве на шећер. Одбија их он, грешник, али оне наваљују. Ономад баш нека госпа Вида... Знате ли је?

ГЋА ДРАГА: Не знам!

БЛАГОЈЕ: Не знам је ни ја. Па та госпа Вида дошла да говори за неку богату миражцику: кућа, две куће, три куће; виноград, два винограда, три винограда; па паре, готовина у хипотекарној



банци. Па навалила она на Животу, а он јој каже: „ Госпођо, прилика коју ми нудите јесте сјајна, али мој син има извесних обавеза“.

ГЂА ДРАГА: Ју, каквих то обавеза?

БЛАГОЈЕ: Боже мој, па Живота сматра то као обавезу кад је вама поверио проводацилук, јер он каже: или ћерку господина министра саобраћаја, или ниједну другу! Верујте, да му понуде ћерку министра социјалне политике или, баш ако хоћете, и министра унутрашњих дела, он би одговорио: Не, или ћерку министра саобраћаја или ниједну другу!

ГЂА ДРАГА: Па јесте, ове друге немају километре.

БЛАГОЈЕ: Немају, дабоме! Е па видите, он рекао госпођи Види: мој син има извесних обавеза... а она можда закључила: кад он овако сјајну прилику пропушта зато што има обавеза, онда то ништа друго не може бити него да је ожењен. И онда почела о томе да шапуће. То ће бити, верујте, то и ништа друго!

ГЂА ДРАГА: Дакле, дајете ми реч да није истина то што се шапуће?

БЛАГОЈЕ: Кунем вам се и на јеванђеље ако треба!

16.

ВЕЛИМИР, ПРЕЂАШЊИ

ВЕЛИМИР (долази споља): Добар дан!

БЛАГОЈЕ: Гле ти! Откуд ти?

ВЕЛИМИР: Је ли истина да је стигла Клара?

БЛАГОЈЕ: Истина је.

ВЕЛИМИР: И дете?

БЛАГОЈЕ: Да!

ВЕЛИМИР (пође левој соби): Где је? Тамо, је л`те?

БЛАГОЈЕ: Чекај, немој тамо! Она ме је молила да је зовем овде кад ти дођеш. (Пође, али збуњено застаје. Гђи Драги) А ви... овај... пријо... Не мислите да идете?

ГЋА ДРАГА: Како бих, забога, ишла, а нисам се ни видела са господином Животом?

БЛАГОЈЕ: Па јесте, треба и с њим да разговарате; премда можете бити уверени да ћу ја све од речи до речи казати; верујте, све од речи до речи.

ГЋА ДРАГА: Па јесте, ал` ипак друго је то кад човек лично разговара.

БЛАГОЈЕ : Па јесте, не кажем да није друго.

ВЕЛИМИР (нестрпљив): Али забога, господин Благоје!

БЛАГОЈЕ (сети се): А јест!... (Оде)

17.

ВЕЛИМИР, ГЋА ДРАГА, БЛАГОЈЕ, КЛАРА

ГЋА ДРАГА: Господин је јако нестрпљив?

ВЕЛИМИР: Па разуме се да сам нестрпљив, а он развезао...  
(Утом спази Благоја и Клару на вратима)... Кларо!

КЛАРА: Милорад!

БЛАГОЈЕ (похитао је и дочепао се служавника који испусти те послужавник тресне и затандрче)

18.

СОЈКА, СОЈКИН МУЖ, ПРЕЂАШЊИ

СОЈКА (излете из собе као чупавац из кутије; за њом њен муж):  
Ју, ју, ју!

СОЈКИН МУЖ: Но, но, но!

СОЈКА: Љубити овако јавно туђу жену!

СОЈКИН МУЖ: Скандал!

ВЕЛИМИР (који се при њиховој појави тргао): Ко сте ви, молим?

СОЈКА: Ми ћемо већ имати прилике да вам се представимо!

ВЕЛИМИР: Познајете ли их ви, господине Благоје?

БЛАГОЈЕ: Не познајем их!

ВЕЛИМИР (гђи Драги): А ви, госпођо?

ГЂА ДРАГА: Никад их нисам видела.

ВЕЛИМИР: Ко сте, дакле, ви?

СОЈКА: Овом приликом ми смо сведоци да сте ви љубили туђу жену, и то јавно. (гђи Драги) Јесте ли и ви видели, госпођо?

ГЂА ДРАГА: Како да нисам!

СОЈКА (Благоју): Па и ви сте видели, господине?

БЛАГОЈЕ: Па видело се, не може се рећи да се није видело.

СОЈКА: Но, четири сведока, то је доста, па и сувише.

ВЕЛИМИР (узбуђен): Госпођо, ко сте да сте, ви сте безобразни!

СОЈКА: Врло добро, запишите то, господине Симо!

ВЕЛИМИР (већ бесан): Запишите, а запишите и ово: упасти у туђу кућу не представљајући се никоме и уплетати се у туђе породичне ствари, то је већ нешто изнад безобразлука. Господине Благоје, ја вас молим, дозволите ми да ову госпођу и овог господина избацам из куће.

СОЈКА: Охо!

СОЈКИН МУЖ: Охо!

БЛАГОЈЕ (збуњен): Ја, знате, нисам господар овде.

ВЕЛИМИР: Дајте, дакле, господара! (Оде вратима и виче) Газда Живота! Газда Живота! (Враћа се) Показаћу ја вама!

19.

ЖИВОТА, МАРА, МИЛОРАД, СЛАВКА која води ПЕПИКУ и ПРЕЂАШЊИ

СВИ (који долазе упадају узбуђени): Шта је, забога?

ЖИВОТА: Ко то виче?

СОЈКА: Господин хоће да нас избаци из ваше куће!

ВЕЛИМИР (кад спази Пепику, потрчи к њему, узме га у наручје и загрли)

КЛАРА (прилази Славки и објашњава јој ствар)

ЖИВОТА: Како да вас избаци, зашто да вас избаци?

СОЈКА: Као што вам је познато, газда Живота, ми смо дошли овде да разговарамо о закупу ваше куће у Молеровој улици. Рекли су нам да причекамо у оној соби, јер сте ви моментално заузети у породици. Ми смо чекали и једног тренутка, кад смо отворили врата да видимо јесте ли већ овде, сагледали смо скандалозну сцену (Показује на Клару) Госпођа је ваша снаја, зар не?

ЖИВОТА (збуњен): Па како да кажем.... јесте... дабоме да јесте...

ГЋА ДРАГА (која је била у дубини те је Живота није ни спазио, тргне се): Како? (Прилази напред)

СОЈКА: Дакле, затекли смо вашу снају у загрљају са овим господином.

ЖИВОТА: То је ужасно, па то је неверство! Ја не дозвољам да се моја кућа, мој углед, мој образ на такав начин каља. То је срамота! Молим вас, будите ми сведоци!

СОЈКА: О, врло радо!

ВЕЛИМИР (запрепашћен, Мари и осталима): Шта је ово, забога?

ГЂА ДРАГА (прилази Животи): И ја сам била присутна, дакле и мене можете сматрати за сведока.

ЖИВОТА (запрепасти се кад је види): Ви? Шта ћете ви овде?

ГЂА ДРАГА: Дошла сам да сазнам један нечувени скандал. Дакле, ваш син је одиста жењен?!

ЖИВОТА (збуњен): Ама није жењен!

ГЂА ДРАГА: И ви се малопре, пријатељ- Благоје, заклесте на јеванђеље!



БЛАГОЈЕ: Шта знам ја...

ГЂА ДРАГА: Шта значи ово, газда Живота?

ЖИВОТА: Ама, не значи ништа, видећете да не значи ништа.

ГЂА ДРАГА: Ја сам, дакле, изиграна. Срамота! И то, је л`те, вашој части и вашем угледу доликује?

ЖИВОТА (очајан): Ама, чекајте забога!

ГЂА ДРАГА: И што сте са мном терали спрдњу и ви и овај мој вајни пријатељ Благоје, то још тако, али немојте се варати да ће вам то тако олако проћи и то што сте терали спрдњу са поштовања достојним домом једног министра.

ЖИВОТА: Ама, чекајте, забога, полако! Објасни јој ти Благоје.

ВЕЛИМИР: Ја ћу вам објаснити, госпођо!

ЖИВОТА: Ти да ћутиш, ти си својим поступком укаљао част ове куће, ти си разорио један срећан брак!

МАРА: Али забога, Живота!

ЖИВОТА: Ти да ћутиш!

ГЂА ДРАГА: И не разумем само како је ваш син, осрамоћени супруг, на све то равнодушан.

МИЛОРАД (смеје се и слеже раменима): Шта се мене све то тиче?

ЖИВОТА: Па тебе се не тиче, дабоме, али мене се тиче! (Сојки)  
Дакле, молим вас, ја рачунам на вас као сведоке! (Гђи Драги) А ви ћете се на крају крајева уверити да мој син није жењен.

СОЈКА: Како није жењен?

ЖИВОТА: Ама. Жењен је, немојте молим вас да ме буните! За вас је жењен, за госпођу није жењен!

ГЂА ДРАГА: Тако?!? Но, то ми се допада!!!

КЛАРА (очајно Славки): Забога, госпођице, шта је све ово, шта се

дешава?

СЛАВКА: Видећемо, умирите се!

ГЋА ДРАГА: Ја бих вас молила, господине, пре него што се удаљим, да ми кажете шта ћу рећи господину министру.

ВЕЛИМИР: А ја бих вас молио за објашњење шта је све ово што се догађа.

СОЈКА: А ја бих вас молила...

ЖИВОТА (збуњен, спleo се и не уме да се снађе): Ама чекајте! О, брате, навалили сте, те ја бих вас молио ово, те ја бих вас молио оно. Полако, брате, све ћу вам објаснити. Дакле, ево у чему је ствар. (Благоју) Шта ме гледаш, ког ђавола, што и ти не зинеш да објасниш ствар!

БЛАГОЈЕ: Па не знам...

ЖИВОТА: Па не знаш, дабоме! Кад не знаш шта се плетеш ти да објасниш! Пусти мене да ја објасним, немој се ти мешати. Дакле, шта сам оно хтео?... (Сојки) Ви сте дошли за онај стан у Молеровој улици. Леп је то стан, има предсобље, три паркетиране собе са каљевим пећима, собу за оставу, за млађе,

кухињу, вешерницу и све остало. Кућа је сасвим сува, то вам гарантујем, а сунчана је страна, верујте...

ВЕЛИМИР: Али оставите то, друго ми вас питамо!

ЖИВОТА: Ама шта имаш ти мене да питаш? Зар ти ми замесио све ово па сад ти мене да питаш!

ГЂА ДРАГА: Па и ја сам вас питала.

ЖИВОТА: Па дабоме, вама и хоћу да одговорим. Кад одете, дакле, господину министру, а ви га, молим вас, поздравите са моје стране. Реците му да га ја необично ценим и поштујем.

ГЂА ДРАГА: Али ко вас то пита! Шта ћу ја њему да кажем?

ЖИВОТА: Реците му...Реците му... Дедер, Благоје, шта да му каже...?

20.

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ И ГЂА ПРОТИЋ

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ И ГЂА ПРОТИЋ (улазе и са њима четворо деце, два мушкарца и две девојчице, од којих једна носи букет)

ЖИВОТА (шчепа се за косу): Јаој, госпoде Боже, обданиште број девет! Само ми је још то требало!

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ И ГЂА ПРОТИЋ (једновремено): Ми смо дошле са нашом децом из обданишта, да у име управе и у име незбринуте деце изјавимо захвалност господину доктору Цвијовићу на одржаноме предавању у корист обданишта.

ЖИВОТА: Е, хвала, хвала!

МИЛОРАД (узео један јастук, али му Славка задржава руку):  
Пусти ме да их гађам!

СЛАВКА: Али, браца, забога!

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ (изводи напред девојчицу с букетом): Ајде, кажи!

ДЕВОЈЧИЦА (направи реверанс и почне декламацију): Ваше високо преосвештенство!

ЖИВОТА: Гле сад! Је л` то теби, Благоје?

МИЛОРАД (Славки): Јаој, пусти ме да је гађам!

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Ју, извините, збунило се дете па узело декламацију коју је говорило владици при освећењу дома!  
(Девојчици) Оно друго, душо!

ДЕВОЈЧИЦА С БУКЕТОМ: Господине научниче славни, због вашег дела идеалног, ово цвеће мали знак је пажње обданишта број девет захвалног!

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ: Те је стихове написала госпођа Протић.

ГЋА ПРОТИЋ: Да, ја.

МИЛОРАД: Особито леви стихови.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ (девојчици, упућујући је Милораду): Предај господину букет.

ГЋА ДРАГА: А не, боље је госпођи! (Показује Клару) Господин је жењен.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ И ГЋА ПРОТИЋ: Како, господин је жењен?

ГЂА ДРАГА: Да, жењен је, је л` те, господине Живота?

ЖИВОТА: Ама, шта мешате то, није о томе реч!

ГЂА ДРАГА: Па кажем, жењен је. (Сојки) Зар не, госпођо?

СОЈКА: Разуме се да је жењен.

ГЂА ПРОТИЋ: Ју, господине Живота, па што нам то нисте казали?

ЖИВОТА: Ама шта се ви мешате? Шта има ту обданиште број девет да се меша у те ствари? Оставите ме, тако вам бога, на миру!

МИЛОРАД (Славки): Не могу више да се уздржим, ја их морам гађати!

СЛАВКА (уздржава га)

ГЂА СПАСОЈЕВИЋ И ГЂА ПРОТИЋ (Животи): Ми се забога не мешамо, али се само жалимо на неприлику у коју сте нас довели.

ГЋА ДРАГА: Вас још ништа, али мене!

КЛАРА: А мене?

ВЕЛИМИР: А мене?

ЖИВОТА (Гледа их све редом): А мене?

ГЋА ДРАГА: Шта се нас ви тичете?

ЖИВОТА: А шта се мене ви тичете?

ГЋА ДРАГА: А, па тако реците па да знамо; тако дабоме, да смо бар начисто!

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ И ГЋА ПРОТИЋ: Па да, боље је било начисто.

ЖИВОТА: Ама, ћутите ви, обданиште, шта се ви мешате!

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ И ГЋА ПРОТИЋ: Господине, ми смо даме!

ЖИВОТА: Е па кад сте даме, а ви ћутите!



ГЋА ДРАГА (њима): Господин је врло љубазан.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ И ГЋА ПРОТИЋ: То већ видимо!

ЖИВОТА (шчепа се за косу): Господе Боже, ово је права лудница! (Својима) Шта ме гледате, везујте ме, везујте ме! Све ми се у глави узмутило, све се испревртало, не умем да мислим више, разумете ли, не умем да мислим више!

21.

ДР РАЈСЕР, МАРИЦА, ПРЕЂАШЊИ

РАЈСЕР (уводи га Марица): Добар дан!

ЖИВОТА: Господе Боже, и овај! Само ми је још он требао!

РАЈСЕР (прилази Благоју): Ја сам дошао, господине, да вам саопштим...

ЖИВОТА (Рајсеру): Ама, докле ћете, побогу, човече, да се мувате по Београду, што не идете већ једном у Атину?

РАЈСЕР (увређено): Молим?

ВЕЛИМИР (Животи): Али, господине, таквим тоном се не говори са господином професором!

ЖИВОТА: Ја не знам швајцарски тон.

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ И ГЋА ПРОТИЋ (Рајсеру): Ми дубоко жалимо, господине професоре, што нисте удостојили посетом синонћно предавање које је одржао ваш ученик.

ЖИВОТА (дрекне): Ама, умукните већ једанпут, ви, обданиште број девет!

ГЋА СПАСОЈЕВИЋ И ГЋА ПРОТИЋ (дубоко увређене): Но, јесте ли чули, ово је већ сувише!

МИЛОРАД (отргне се од Славке и потегне јастуком те погоди по глави једну од ових госпођа. Општи врисак и велико узбуђење. Велимир се живо објашњава са др Рајсером, Благоје са госпођама Спасојевићком и Протићком, Милорад са Маром, а Славка теши Клару)

ЖИВОТА: Пепика, несрећни Пепика, видиш ли сад бар својим рођеним очима шта си направио од моје куће!

3ABECA